

תנאי החתימה.

באוסטריה־אונגריה:
לשנה: 10.50 קראָנען, לחצי שנה: 5.25 קראָנען, לרבע שנה: 2.70 קראָנען.

ברוסיה:
לשנה: 4 רו״ב, לחצי שנה: 2 רו״ב, לרבע שנה: 1 רו״ב.

בשאר ארצות:
באשכנז לשנה: 9 מארק, באנגליה לשנה: 8 שילינג, בשאר ארצות לשנה: 11 פרנק, בארץ ישראל לשנה: 10 פרנק.
מחיר כל נומר 10 קאָפּ׳, 25 העללער.

עם „הפדגוג״:

באוסטריה־אונגריה:
לשנה: 15.50 קראָנען, לחצי שנה: 7.75 קראָנען, לרבע שנה 3.90 קראָנען.

ברוסיה:
לשנה: 6 רו״ב, לחצי שנה: 3 רו״ב, לרבע שנה 1.50.

בשאר ארצות:
באשכנז לשנה: 13 מארק, באנגליה לשנה: 12 שיללינג, בשאר ארצות לשנה: 17 פרנק, בארץ ישראל לשנה: 16 פרנק.
בעד חלוף האדריסה 20 קאָפּ.
מחיר מודעות: בעד כל שורה קטנה פטיט 38 ה׳, 15 ק׳.

קראָקוי, יום ד׳, י׳ כסלו תרס״ג. — גליון ה־ו. — Krakau, 10 Dezember (27 November) 1902.

* * *

אִמִּי קָנְתָה לִי מַחְבֶּרֶת,
לוּחַ, מִכְתֵּב ¹), עֵט וָסֵפֶר;
גַּם מְעִיל טוֹב הִיא לִי תּוֹפֶרֶת —
עַתָּה אֵלֵךְ לְבֵית הַסֵּפֶר!

עוֹד מֶלְתָּחָה ²) לִי חֲסֵרָה,
אַךְ לְזֹאת לֹא כֹה אֶדְאָגָה:
אִמָּא אָמְרָה, כִּי בִמְהֵרָה
יִשְׁלַח אַבָּא מִשִּׁיקַגָּה ³)

כֶּסֶף רָב, וַאֲנִי לִי תְּהִי
גַּם מֶלְתָּחָה טוֹבָה, יְקָרָה,
אִם רַק יֶלֶד חָרוּץ אֶהִי, —
אִמָּא כֵּן הַיּוֹם אָמְרָה.

וַאֲנִי אֶהְיֶה תַּלְמִיד חָרוּץ:
בְּכָל יוֹם לָקוּם אַשְׁכִּימָה
וּלְבֵית סִפְרִי מַהֵר אָרוּץ;
תָּגִילָה אָז הָאֵם הַנְּעִימָה!

¹) גריפפעל. ²) ילקוט ³) עיר באמריקה.

בְּאָלֶף־בֵּית זֶה כְּבָר אֶקְרָאָה,
כִּי לִמְּדַנִי דוֹדִי חַיִּים ;
גַּם לְ חַ שֵׁ ב אֲנִי אֵדָעָה :
אַחַת וְאַחַת הִנֵּה — שְׁתַּיִם !

אִם לוּ רַק לִכְתֹּב אוּכָלָה,
הוֹ, מַה תְּהִי שִׂמְחָתִי רַבָּה !
אֶכְתֹּב אָז אִגֶּרֶת גְּדוֹלָה,
אָזַי אֶכְתֹּב כֹּה אֶל אַבָּא :

„אַבָּא, אַבָּא, שׁוּבָה מְהֵרָה,
נַפְשִׁי אוֹתְךָ מְאֹד אוֹהֶבֶת...
אִמָּא בּוֹכָה, בּוֹכָה מָרָה
תָּמִיד, עֵת הִיא לְךָ כּוֹתֶבֶת.

גַּם אֲנַחְנוּ בּוֹכִים עִמָּהּ...
וּבְעֵת שֶׁאָנוּ רְעֵבִים, חוֹלִים,
בַּאֲנָחָה קוֹרְאָה אִמָּא :
„הָהּ, אֶפְרֹחַי הָאֻמְלָלִים !"

נ. פינס.

הַגִּבּוֹר הַקָּטָן.

(ספּוּר מֵחַיֵּי יַלְדֵי יִשְׂרָאֵל בְּרֵאשִׁית הַמֵּאָה הַזֹּאת לְמִסְפָּרֵנוּ).

(סוֹף).

וּשְׁמוּאֵל שָׁמַע אֶת אֲשֶׁר דִּבֵּר, וְרוּחַ גַּאֲוָה לְבָשָׁה אוֹתוֹ, כִּי הֵבִין אֶת כָּל הַטּוֹב אֲשֶׁר עָשָׂה אֶתְמוֹל, בַּהֲשִׁיבוֹ נַפְשׁוֹת רֵעָיו הַצְּמֵאִים. וַיִּקְרָא הַמַּסִּית לִשְׁמוּאֵל וַיַּעֲמֹד לְפָנָיו בְּלִי מֹרֶךְ. וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַמַּסִּית : הַגֶּד נָא לִי, אֵיךְ הִשְׁקִיתָ אֶת רֵעֶיךָ, וּלְךָ לֹא הָיָה כְּלִי לִשְׁאֹב בּוֹ, וְהַגִּנִּית גְּבֹהָה מִמְּךָ כִּמְעַט כִּפְלַיִם ? — וַיַּגֵּד לוֹ שְׁמוּאֵל אֶת כָּל תַּחְבֻּלוֹתָיו. וַיִּפֶן הַמַּסִּית אֶל שַׂר הַגְּדוּד וַיְדַבֵּר עִמּוֹ דְּבָרִים אֲחֵרִים. וַיִּשְׂחֲקוּ שְׁנֵיהֶם וְשַׂר הַגְּדוּד פָּנָה אֶל שְׁמוּאֵל, וַיְחַלֵּק בְּיָדוֹ הָרְחָבָה אֶת רֹאשׁ הַנַּעַר, וַיַּבֵּט אֵלָיו כַּאֲשֶׁר יַבִּיט אִישׁ עַל תַּרְנְגֹלֶת מְפֻטֶּמָה לִפְנֵי חַג הַפֶּסַח, בְּטֶרֶם יְשַׁלְּחֶנָּה אֶל הַשּׁוֹחֵט, וַיִּקְרָא : אַךְ זֶה יְהוּדִי קָטָן, אַךְ זֶה יְהוּדִי קָטָן ! —

— רוֹאֶה אָנֹכִי — אָמַר הַמַּסִּית אֵלָיו,— כִּי נַעַר חָכָם אַתָּה, עַל כֵּן חָפֵץ אָנֹכִי מְאֹד לַהֲבִיאֲךָ בִּבְרִית דָּתֵנוּ, לְמַעַן יִיטַב לְךָ גַּם פֹּה וְגַם בַּשָּׁמַיִם מִמָּעַל. הֲלָמַדְתָּ תַּנַ"ךְ ?..

— לָמַדְתִּי.

— אִם כֵּן הָבָה וְנִוָּכְחָה יַחַד, וְהָיָה אִם אֲנַצֵּחֲךָ וְהָיִיתָ לְנוֹצְרִי כָּמוֹנִי, וְאִם אַתָּה תְנַצְּחֵנִי וְהָיִיתִי יְהוּדִי כָּמוֹךָ.

שְׂחוֹק קַל עָבַר עַל שִׂפְתֵי שְׁמוּאֵל.

— לָמָּה תִשְׂחַק, שְׁמוּאֵל ? — הוֹסִיף הַמַּסִּית לְדַבֵּר בִּלְשׁוֹן רַכָּה,— הַגֶּד נָא לִי, כָּל אֲשֶׁר בִּלְבָבְךָ. הִנֵּה, אַל תִּירָא מִמֶּנִּי.

— אָנֹכִי — עָנָה שְׁמוּאֵל בְּתֹם יַלְדוּתוֹ — אָנֹכִי אֵינֶנִּי חָפֵץ, כִּי תָשׁוּב לִהְיוֹת יְהוּדִי, כִּי שָׂרַפְתָּ בְּיָדֶיךָ סִדּוּרִים וּתְפִלִּין, אֲשֶׁר בָּהֶם כְּתוּבִים דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים. וְאוּלַי מֵעוֹדְךָ לֹא הָיִיתָ יְהוּדִי, כִּי אִישׁ יְהוּדִי לֹא יַעֲשֶׂה כַּדָּבָר הַזֶּה.

— אַמִּיץ לֵב אַתָּה — עָנָה הַמַּסִּית בְּכַעַס. — וּתְרוּפָה אַחֶרֶת לָנוּ לְהָרֵךְ אֶת לְבָבְךָ אִם הוּא לֵב בַּרְזֶל... הָבִיאוּ הַשּׁוֹטִים

וַיָּבֹא חַיָּל אֶחָד שׁוֹטִים וַיַּפְשֵׁט אֶת הַנַּעַר אֶת מִכְנָסָיו, אֲשֶׁר לֹא יָבְשׁוּ עוֹד מִמֵּי הַגִּנִּית, וַיַּפִּילֵהוּ אַרְצָה עַל הַשֶּׁלֶג וַיָּדָשׁ אֶת בְּשָׂרוֹ עַד שֶׁפֶּךְ דָּם.

— הֲתָעֹז עוֹד לְדַבֵּר כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה ? —קָרָא הַמַּסִּית וַיַּחֲרֹק שֵׁן, אַךְ שְׁמוּאֵל לֹא עָנָהוּ עוֹד מְאוּמָה, לְשׁוֹנוֹ דָבְקָה לְחִכּוֹ מִמַּכְאוֹב וּמִקָּלוֹן, כִּי לֹא נָגַע שׁוֹט בִּבְשָׂרוֹ מֵעוֹדוֹ. אַךְ מַבָּטֵי עֵינָיו הִבִּיעוּ אֶת רִגְשֵׁי לִבּוֹ, כִּי מְבֻזֶּה הוּא בְּכָל שְׁאָט בְּנֶפֶשׁ אֶת מְעַנֵּהוּ הָאַכְזָר, וְגַם אֶת שַׂר הַצָּבָא, אֲשֶׁר עָמַד וַיַּרְא אֶת הָעָוֶל הַגָּדוֹל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה לוֹ, וְגַם שָׂחַק שְׂחוֹק גָּדוֹל, וְרִשְׁעַת הַמַּסִּית הֵפִיקָה מִמֶּנּוּ רָצוֹן,

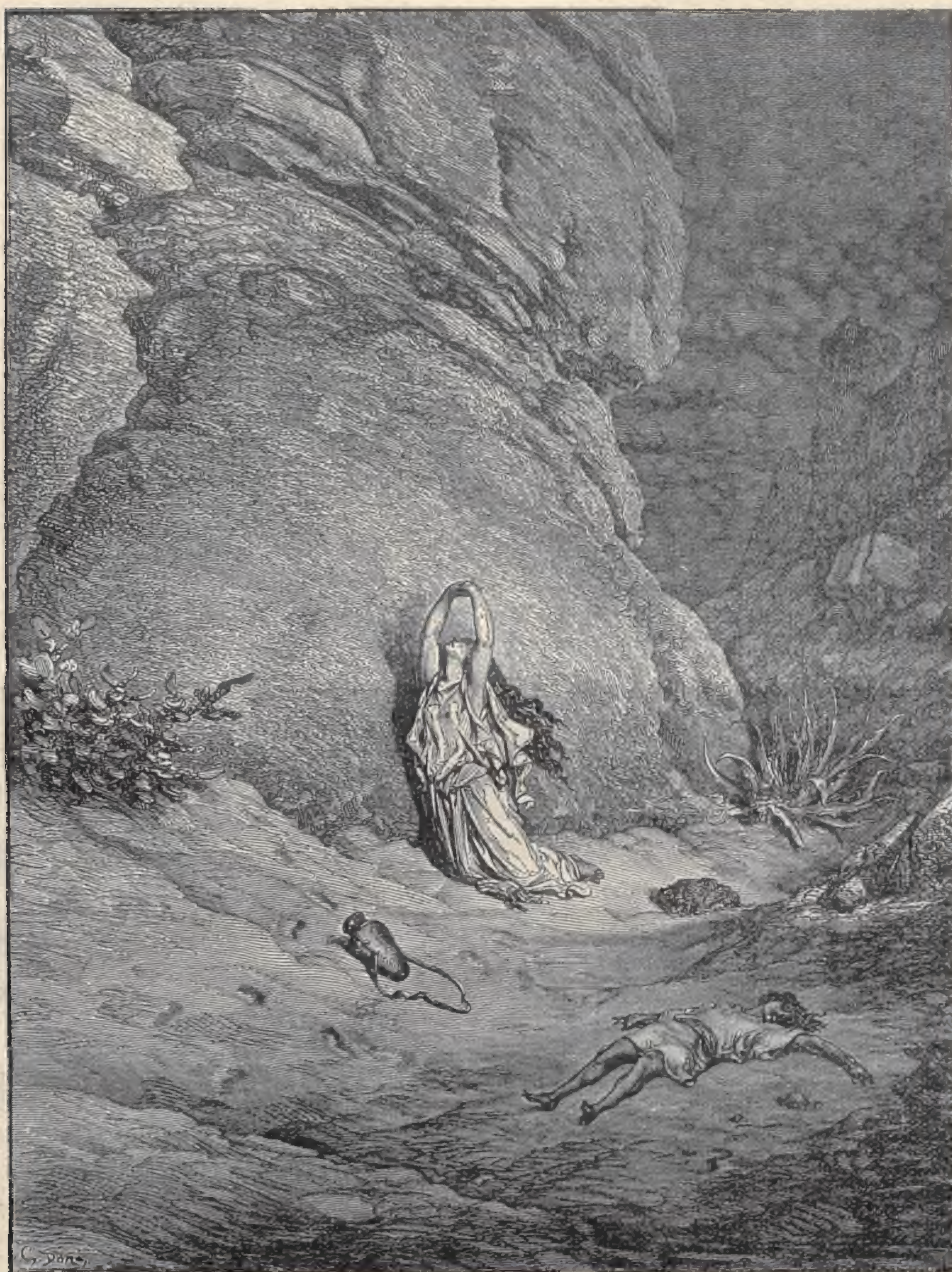
— לוּ הָיְתָה פֹּה אִמִּי—חָשַׁב שְׁמוּאֵל — כִּי אָז נִקְרְעָה בְּצִפָּרְנֶיהָ אֶת עֵינֵי הָאַכְזָרִים הָאֵלֶּה. אַךְ רְחוֹקָה, רְחוֹקָה הִיא מִמֶּנִּי, וּמְאוּמָה לֹא תֵדַע מִכָּל אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ לִי הָאֲנָשִׁים הָרְשָׁעִים הָאֵלֶּה. הָהּ, מִי יֵלֵךְ לִי לְהַגִּיד לָהּ ?

וּבִהְיוֹת שְׁמוּאֵל תָּפוּשׂ בְּמַחְשְׁבוֹת לֹא רָאָה, כִּי כְּבָר הוּבָא יַחַד עִם רֵעָיו אֶל חֲדַר הָאֹכֶל אֲשֶׁר שָׁם הָיָה הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ כְּמוֹ אֶתְמוֹל.

— שְׁמוּאֵל ! — קָרָא הַמַּסִּית בְּנָגְעוֹ בְּשִׁכְמָם הַיֶּלֶד — הִנֵּה דִבַּרְתִּי לְךָ אֶתְמוֹל בִּלְשׁוֹן רַכָּה, גַּם עַתָּה אֵיךְ הַיּוֹם עַל אֲשֶׁר הֵעַזְתָּ פָּנֶיךָ נֶגְדִּי, וְעַתָּה רַב לְךָ לְהַקְשׁוֹת עָרְפְּךָ ; שִׂים אֶת אוֹת הַצְּלָב עַל לִבְּךָ וְשֵׁב אֶל הַשֻּׁלְחָן לֶאֱכֹל. הֲטוֹב טוֹב לְךָ כִּי תִגְוַע כִּכְלֶב בָּרָעָב ?

שְׁמוּאֵל נֶאֱנַק דֹּם וְלֹא עָנָה דָּבָר.

— וְאַתֶּם, נְעָרִים — קָרָא הַמַּסִּית בִּפְנוֹתוֹ אֶל יֶתֶר הַנְּעָרִים, — אַל תִּלְמְדוּ אֶל דֶּרֶךְ הָעִקֵּשׁ הַזֶּה, מַהֲרוּ וַעֲשׂוּ אֶת מִצְוַת שַׂר הַגְּדוּד וְתִתְעַנְּגוּ עַל כָּל טוּב, וּמַחְסוֹר וּתְלָאָה לֹא תֵדְעוּ עוֹד.

ג. דורֶה: הָגָר וְיִשְׁמָעֵאל בַּמִּדְבָּר (בראשית כ״א: ט״ו, ט״ז).

ורוח אחדים רפתה מרעב ותלאה, ויאותו לעשות כמצות המסית, ויפרדו מעל אחיהם...

וירא שמואל, והנה גם נח רעהו, אשר למד אתו בחדר וכמוהו היה ידוע לתלמיד מקשיב וירא שמים, נבדל גם הוא וילך ויקרב אל השלחן.

— האמנם ישים הוא את אות הצלב על לבו וידיו לא תיבשנה? — דמה שמואל בלבבו.

אך הנער שם את האות על לבו, וכל רע לא אנה לו, ידו לא יבשה אך רעדה מעט ופניו הלבינו, אבל לא נהפכו לאחור; והנה ישב לאכל וישם שניו באכל ומפי שמואל נגל ריר ועיניו כלו לראות... ויבט על סביביו והנה אך מתי מספר נשארו, עומדים ורועדים...

— מדוע לא אעשה גם אנכי כמוהו? — שאל שמואל לנפשו — הן לא כבר הוא לשום את האות, ומאומה לא יגרע ממני... הבה אעשה גם אני כמעשהו ואשב ואכל... למה אחסר את נפשי מטובה?... אנכי לא אהיה עוד יהודי... ומה אם לא אהיה עוד יהודי? הלא כל הגוים אינם יהודים ובכל זאת יחיו... אבל הגוים לא היו יהודים ואנכי יהודי הייתי ואיך אכחש באמונתי?... איך??...

„היה בני, עברי, ומעל אלהיך לא תסור כל ימי חייך".

רעמו דברי אמו באזניו, ויתחרט על אשר עלה ספק בלבבו: היעזב את דתו אם לא? „אמותה!—קרא שמואל בהחלטה— ומדתי לא אסור!" ויבט בבוז ושאט נפש אל נח רעהו... אחרי אשר אכלו הנערים אשר המירו את דתם, הוציאו משם את הנערים היהודים ויובילום אל החדר אשר לנו בו, ויתנו להם לחם מעפש פרסה קטנה לאיש ומים לחק ויאכלו וישבעו ויברכו את אלהי ישראל, אלהי אבותם.

בעוד שבוע ימים נסעו משם כל הנערים אשר לקחו לצבא, כאלה אשר נשארו באמונת אבותם כן אלה אשר המירוה בדת הנוצרית, ויתמהמהו בערים אחרות חדש פה וחדש שם, עד בוא ימי הקיץ. ואחרי אשר לא חסה עליהם עין לרחצם ולתת להם כתנות נקיות, דבקה בהם צרעת. ויצו שר הגדוד ויובילו אנשי הצבא את הנערים אל הנהר ובשוטים אנסו אותם לבוא המימה וירחקו איש את רעהו ויצללו רבים במים ויאבדו, ואך אלה אשר ידעו לשחות, או אשר עמדו על שפת הנהר נצלו; ואיש לא שת לבו לדעת כמה אבדו וכמה נשארו, כי כשר הגדוד כן אנשי הצבא קצה נפשם לטפל [1]) בילדים, והיו שמחים לו האבידם הדבר כליל.

ושארית הפליטה, אשר נשארה מחרב המות, עברו ערים ונהרים, שדות ויערים עד בואם אל פלך פרמה, שם נתנו אותם על יד אכרי הכפר, למען יגדלו אותם ולא יהיו עוד למשא על אנשי הצבא. ומלבד זה בשבתם בבתי

[1]) לעסק בהם ולשמר אותם.

הנוצרים ימהרו לעזב כל מנהגי אבותיהם ויהיו לנוצרים גמורים.

ושמואל נתן על יד אנטון רעה הכפר... לחנכו.

ואנטון הרעה את תורת החנוך לא למד; בילדותו היה רעה נאמן לבקר ולצאן, ובהיותו לאיש החל לתת ביין עינו, ולא השגיח עוד על עדרו כבראשונה. ובשנה הזאת, אחרי אשר אבדה פרה לזקן הכפר, אמרה העדה לבקש לה רעה אחר ולא מצאה, כי עניה היתה העדה ולא השיגה ידה גם לשלם את השכר הדל אשר הבטיחה לאנטון.

על יד הרעה הזה נתן שמואל לקחת לקח, למען הסיר ממנו את ה„מדות הנשחתות", אשר דבקו בו בבית אמו, ולטעת בקרבו מדות טובות, למען יהיה אזרח מועיל לממשלה, לארץ מולדתו ולמין האדם כלו...

ויתן אנטון לשמואל שוט ארך ויורהו לצאת ולבוא לפני הצאן, וילמדהו להסתפק במועט; כי השכר הדל, אשר נתנה לו העדה, לא השפיק לו לרוות בו צמאו ליין שרף, ומה גם לקנות לחם, אשר היה בעיניו כדבר מותר, אשר יובא אך על שלחן העשירים. וירעב שמואל ללחם וישבע מהלומות. לחם קבל אך פעם ביום, או בשני ימים, ומהלומות בכל עת אשר שכרון אדניו לא הגיע עד מרום קצו... אנטון לא היה רע לב; אמנם לרגעים חרף את חניכו בשם „יהודי ארור". אך החרפות האלה לא יצאו מן הלב, כי אם מן השפה ולחוץ, כאלו בקש אך לצאת ידי חובתו, כי „אי אפשר בלאו הכי" [1])... אבל כאשר שתה שלש או ארבע כוסות, ולא מצא לשתות לרויה, אז היה לנמר אכזרי, אשר יטרף ורמס כל אשר ימצא על דרכו, ויבקש להאביד ולשחת עולם ומלואו...

וביום אשר בו תוצאות ספורנו, הלך אנטון בבקר השכם אל בית המשקה, אחרי הובילו את העדר אל מקום המרעה ויעזבנו על יד שמואל עוזרו. ושמואל לא אכל לחם אתמול בערב, וגם היום בבקר לא טעם עוד מאומה. אמנם „דודו" הבטיחו, כי יביא לו לחם מבית המשקה; אך שמואל יודע כבר ערך ההבטחות של „דודו", ויודע את אשר יביא לו מבית המשקה... על כן מרה לו נפשו מאד, על כן יחריש גם החליל, אשר הראה בו אתמול נפלאות, ונאלמה שירתו, שארית שעשעיו..

— עוד לא התפללתי היום,—אמר שמואל בלבו — כי למה אתפלל ויי לא ישמע לקולי? הוא איננו חפץ, כי אתפלל אליו, כי לו חפץ בתפלתי, מדוע נתן לאש לאכל את סדורי היפה? לו היה הסדור עמדי, כי אז יכלתי להתפלל כל התפלה וגם לקרא תהלים; ועתה בעל־פה לא אוכל להתפלל רק תפלות אחדות. אין זאת, כי אין

[1]) בלא זה.

חֵפֶץ לַיְיָ בִּתְפִלָּתִי, כִּי חוֹטֵא וּפוֹשֵׁעַ אָנֹכִי: כַּמָּה פְּעָמִים נָפְלָה כַפָּתִי מֵעַל רֹאשִׁי בִּשְׁנָתִי וָאִישַׁן בְּרֹאשׁ גָּלוּי. כַּמָּה פְּעָמִים שָׁכַחְתִּי לֵאמֹר „יַעֲלֶה וְיָבוֹא” בְּלֵיל רֹאשׁ חֹדֶשׁ... לָכֵן מָאַס בִּי אֱלֹהַי, וַיַּשְׁלִיכֵנִי מִבֵּית אִמִּי אֶל אֶרֶץ רְחוֹקָה, וַיִּתְּנֵנִי בִּידֵי אֲנָשִׁים רָעִים וְאֶת סִדּוּרִי — לְמַאֲכֹלֶת אֵשׁ, לֵאמֹר: אֵין לִי חֵפֶץ לֹא בְךָ וְלֹא בִתְפִלָּתֶךָ, כִּי יְיָ הַצַּדִּיק יְתָעֵב אֶת הַחוֹטֵא וְאֶת תְּפִלָּתוֹ. לָכֵן לֹא בָרָא אֶת אַנְטוֹן יְהוּדִי, כִּי יָדַע מֵרֹאשׁ, כִּי שִׁכּוֹר יִהְיֶה וְאַכְזָר, וַיֹּאמַר: יִוָּלֵד אַנְטוֹן נָכְרִי וְהִתְפַּלֵּל אֶל אֱלֹהֵי הַנְּכָרִים...

אֲבָל, אֱלֹהַי! — קָרָא הַנַּעַר אַחֲרֵי דְמִיָּה מְעַטָּה — גַּם אִם שְׂנֵאתָ, מְאַסְתָּ אוֹתִי, גַּם אִם לֹא תֶעֱרַב לְךָ תְּפִלָּתִי, תְּפִלַּת נַעַר חוֹטֵא, בְּכָל זֹאת לֹא אֶחְדַּל מֵעָבְדְךָ וּשְׂפָתַי לֹא אֶכְלָא מֵהִתְפַּלֵּל אֵלֶיךָ. בְּיָדְךָ לְהַרְחִיקֵנִי עוֹד, לְיַסְּרֵנִי כִּפְלַיִם כִּפְלָיִם, וְאָנֹכִי עִבְרִי אֶהְיֶה וְאֵלֶיךָ אֶתְפַּלֵּל, כִּי כֵן צִוְּתָה אוֹתִי אִמִּי הַיְקָרָה, פָּנֶיהָ הַנֶּחֱמָדִים יֵלְכוּ לְפָנַי תָּמִיד, וּכַחֲלוֹם הַלַּיְלָה עִמָּהּ אֲשׂוֹחֵחַ וְאָזְנַי תָּמִיד תַּשְׁמַעְנָה אֶת דְּבָרֶיהָ: „הֱיֵה עִבְרִי, בְּנִי, וּמֵעַל אֱלֹהֶיךָ לֹא תָסוּר כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ”. מִצְוַת אִמִּי קְדוֹשָׁה הִיא לִי מִכָּל קֹדֶשׁ, עַל כֵּן לְךָ, אֱלֹהֵי אִמִּי, אֶתְפַּלֵּל, וְאוֹתְךָ אֶעֱבֹד גַּם לַמְרוֹת רְצוֹנְךָ...

אָנָּא, אֱלֹהַי, אַל תַּשְׁלִיכֵנִי מִלְּפָנֶיךָ לְמַעַן אִמִּי הַיְקָרָה הָעוֹבֶדֶת אוֹתְךָ בֶּאֱמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם. וְאִם חָפֵץ אַתָּה, כִּי נִהְיֶה צַדִּיקִים, קַבֵּץ אֶת כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ וַהֲבֵאתָם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. שָׁם לֹא יִגָּזְלוּ עוֹד אֲנָשִׁים אַכְזָרִים יְלָדִים מֵחֵיק אִמּוֹתָם לְהַדִּיחָם מֵעַל יְיָ, וְלֹא יֹאכְלוּ בְּנֵי עַם קָדוֹשׁ כָּל טָמֵא וְכָל טְרֵפָה, כַּאֲשֶׁר אֲנַחְנוּ אוֹכְלִים פֹּה, וְלֹא יְחַלְּלוּ אֶת שַׁבְּתוֹתֶיךָ וּמוֹעֲדֶיךָ, כַּאֲשֶׁר אֲנַחְנוּ מְחַלְּלִים אוֹתָם פֹּה; שָׁם לֹא נִהְיֶה עוֹד עֲבָדִים לְאַנְטוֹנִים שִׁכּוֹרִים, אֲשֶׁר יַכּוּנוּ בְּלִי חֶמְלָה וִישִׂימוּנוּ מִרְמָס לְרַגְלֵיהֶם, שָׁם לֹא יִשְׂרְפוּ אֶת סִדּוּרֵינוּ וְלֹא יְאַנְסוּנוּ לַחֲטֹא וְלִפְשֹׁעַ. שָׁם נוּכַל לְעָבְדְךָ בֶּאֱמֶת וְשַׁבְנוּ אֵלֶיךָ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה. וְעַתָּה, אֱלֹהַי! כָּל עוֹד אֲשֶׁר אַנְטוֹן הַשִּׁכּוֹר אֲדֹנִי הוּא, כָּל עוֹד אֲשֶׁר יָדַי וְרַגְלַי אֲסוּרוֹת וְאָנוּס אֲנִי לַעֲשׂוֹת אֶת מִצְוַת אֲדֹנִי, אֲשֶׁר לֹא יְדָעֲךָ, אַל תִּדְרֹשׁ מִמֶּנִּי הַרְבֵּה, אַל תַּחֲשֹׁב לִי אֶת חֲטָאַי וְאַל תִּמְנֶה אֶת עֲוֹנוֹתַי הָרַבִּים, וְקַבֵּל אֶת תְּפִלָּתִי הַקְּצָרָה בְּרָצוֹן...

אָז הִתְפַּלֵּל שְׁמוּאֵל תְּפִלָּה חַמָּה מְאֹד, וְרוּחַ בֶּן יִשַׁי הָרֹעֶה נָחָה עָלָיו וַתְּפַזֵּר אֶת עֲנַן הַיָּגוֹן מֵעַל לִבּוֹ, וַיֵּדַע, כִּי קָרוֹב יְיָ אֵלָיו לִשְׁמֹר עָלָיו בְּגֵיא צַלְמָוֶת, לְנַהֲלוֹ וְלַהֲשִׁיבוֹ אֶל אִמּוֹ... — וְעַתָּה אֱלֹהַי, הוֹסִיף שְׁמוּאֵל, אַחֲרֵי גָמְרוֹ אֶת תְּפִלָּתוֹ „שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה”, — שְׁמַע נָא אֶל תְּפִלַּת עַבְדְּךָ הָרָעֵב וּפְקַח עֵינַי לִמְצֹא בַּמֶּה לְהַחֲיוֹת נַפְשִׁי. הֲלֹא אַתָּה שָׁמַעְתָּ לְקוֹל הַנַּעַר יִשְׁמָעֵאל בִּהְיוֹתוֹ עָיֵף וְצָמֵא בַּמִּדְבָּר, אַף כִּי אִמּוֹ לֹא הָיְתָה מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל וְלֹא צַדְקָנִית כְּאִמִּי הַיְקָרָה; שְׁמַע נָא גַּם אֶל תְּפִלַּת עַבְדְּךָ וְתֶן לִי בַּמֶּה לִשְׁבֹּר רַעֲבוֹנִי. הֵן לְךָ תֵּבֵל וּמְלֹאָהּ וּפַת לֶחֶם כַּמָּה נֶחְשָׁבָה בְּעֵינֶיךָ? גַּם אִמִּי, אַף כִּי לֹא עֲשִׁירָה הִיא, בְּכָל זֹאת תִּתֵּן לְכָל עָנִי פַּת לֶחֶם וְגַם פְּרוּטָה, וְאַתָּה הֲלֹא עָשִׁיר אַתָּה, כִּי לְךָ הַכֶּסֶף וּלְךָ הַזָּהָב וְלָמָּה תִקְפֹּץ יָדְךָ מִמֶּנִּי? אָנָּא, יְיָ, תֶּן לִי מָזוֹן, כִּי רָעֵב אָנֹכִי מְאֹד. מְאוּמָה לֹא אֲבַקֵּשׁ מִמְּךָ, כִּי אִם פַּת לָחֶם...

וּכְרֶגַע וְהִנֵּה אוֹרוּ פְּנֵי שְׁמוּאֵל, כִּי רַעְיוֹן חָדָשׁ עָלָה עַל לִבּוֹ... וַיְמַהֵר וַיִּגַּשׁ אֶל אַחַת הַפָּרוֹת וַיֵּשֶׁב תַּחְתֶּיהָ וַיֹּאמַר: הָבִי נָא, פָּרָתִי הַטּוֹבָה וְאִינַק מִדַּדַּיִךְ. וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל אֶת פִּטְמַת הַדַּד וַיָּשֶׂם בְּפִיו וַיִּינַק. וַתֵּט הַפָּרָה אֶת רֹאשָׁהּ וַתַּבֵּט עָלָיו בְּחֶמְלָה וְרַחֲמִים, כְּאוֹמֶרֶת לוֹ: קַח לְךָ, נַעַר נִדָּח, מֵחֲלָבִי וּשְׁתֵה כְּכָל אַוַּת נַפְשֶׁךָ, כִּי לֹא אָדָם אָנֹכִי, וְהַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לִי יְיָ, הִנְנִי לָתֵת בְּנֶפֶשׁ חֲפֵצָה לְכָל מְבַקֵּשׁ, וְלֹא אָשִׂים פְּדוּת בֵּין בֶּן עַם זֶה לְבֶן עַם אַחֵר וּבֵין בֶּן אֱמוּנָה אַחַת לְבֶן אֱמוּנָה אַחֶרֶת.

וַיִּינַק שְׁמוּאֵל וַיִּשְׂבַּע וַתָּשָׁב נַפְשׁוֹ. אָז הוֹצִיא אֶת הֶחָלִיל וַיְבָרֶךְ אֶת אֱלֹהָיו בְּשִׁיר חָדָשׁ, וּלְשֵׁמַע מַנְגִּינוֹתָיו הִתְעוֹרְרוּ כָּל צִפֳּרֵי הַיַּעַר וַיָּרִיעוּ, וְהָעֵצִים הִתְלַחֲשׁוּ וַיֹּאמְרוּ: אָכֵן יֵשׁ תִּקְוָה לָעָם אֲשֶׁר מִקִּרְבּוֹ יֵצְאוּ גִּבּוֹרֵי רוּחַ כָּאֵלֶּה!...

אַלֶכְּסַנְדֶּר זִיסְקִינְד רַבִּינוֹבִיץ.

אור כשׂדים.

שִׁירַת הַצִּפּוֹר הַזְּקֵנָה

בְּשַׁלְּחָהּ בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה אֶת בְּנָהּ לָעוּף בַּמֶּרְחַקִּים.

עוּפָה, עוּפָה, צִפּוֹר רַךְ,
אַךְ הִשָּׁמֶר לְךָ מִפַּח!

עוֹד קָטֹן הִנְּךָ, צָעִיר,
לֹא בָקִי וְלֹא זָהִיר.

כִּי תִרְאֶה אֶת יַם־הָאוֹר,
כִּי תִפֹּל אֶל תְּהוֹם־הַדְּרוֹר –

דַּע לְךָ, בְּנִי, כִּי שָׁם מוֹקְשִׁים
לְךָ יִטְמְנוּ הָאֲנָשִׁים.

כִּי לַצַּיָּד רוֹבֶה־אֵשׁ,
רֶשֶׁת, פַּח לַיֶּלֶד יֵשׁ.

כִּי תֵרֵד לָנוּחַ מְעַט,
תִּתְנוֹעֵעַ עַל הַכַּד –

דַּע, כִּי תַחַת זֶה הָעֵץ
הַצַּיָּד אוֹרֵב עִם חֵץ.

וּבְשִׂיחַ, יֶלֶד קָט,
מִסְתַּתֵּר, אוֹיֵב בַּלָּט –

וְאֶל הָאָרֶץ אַךְ תֵּרֵד,
חִישׁ יָבִיא עָלֶיךָ אֵיד.

בֵּית־לְבֵנִים עוֹמֵד הָכֵן –
כֶּלֶא שָׁם תִּמְצָא לְךָ, בֵּן!

גַּרְעִינִים תִּמְצָא שָׁם דַּי –
אַךְ לֹא־עוֹד תָּשׁוּב אֵלָי...

עוּפָה, עוּפָה, צִפּוֹר רַךְ,
אַךְ הִשָּׁמֶר לְךָ מִפַּח!

א. לִיבּוֹשִׁיצְקִי.

משֶׁה וִיהוּדִית מוֹנְטִיפְיוֹרִי.

ד.

בְּשׁוּב מוֹנְטִיפְיוֹרִי לְאַנְגְּלִיָּה, לֹא חָדַל לִדְאֹג לְטוֹבַת אֶחָיו בְּנֵי עַמּוֹ הַיּוֹשְׁבִים בְּאַרְצָם הַקְּדוֹשָׁה. וּבֵין כֹּה קָרָה בְּאֶרֶץ הַקֶּדֶם (בִּשְׁנַת ת"ר) מַעֲשֶׂה נוֹרָא, אֲשֶׁר הִרְעִישׁ אֶת לֵב כָּל בְּנֵי עַמֵּנוּ בְּכָל הָאֲרָצוֹת, וּמוֹנְטִיפְיוֹרִי בְּיַחַד עִם כָּל גְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל בַּדּוֹר הַהוּא הָיוּ אֲנוּסִים לַעֲזֹב אֶת יֶתֶר עִנְיְנֵי הַכְּלָל וְלַעֲסֹק בְּעִנְיָן הַנּוֹרָא הַהוּא. וְזֶה הַדָּבָר:

בִּשְׁנַת ת"ר בָּא אֶל בֵּית רוֹטְשִׁילְד בְּלוֹנְדוֹן מִכְתָּב מֵאֵת רָאשֵׁי קְהִלַּת יִשְׂרָאֵל בְּקוֹנְסְטַנְטִינוֹפּוֹל (בִּירַת תּוּרְקִיָּה) הַמּוֹדִיעִים, כִּי הַיְּהוּדִים הַיּוֹשְׁבִים בְּדַמֶּשֶׂק וּבְאִי רוֹדוֹס נְתוּנִים בְּצָרָה גְּדוֹלָה בִּגְלַל עֲלִילַת הַדָּם (הִיא הָעֲלִילָה הַנּוֹשָׁנָה, כִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִשְׁתַּמְּשִׁים בְּדַם אָדָם לְצָרְכֵי הַמַּצּוֹת בְּחַג הַפֶּסַח), אֲשֶׁר הֶעֱלִילוּ עֲלֵיהֶם צוֹרְרֵיהֶם. וְזֶה דְּבַר הָעֲלִילָה:

בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לְחֹדֶשׁ אֲדָר אָבַד מִתּוֹךְ הָעִיר דַּמֶּשֶׂק כֹּהֵן נוֹצְרִי וְעַבְדּוֹ, וּמִמָּחֳרַת הַיּוֹם הַהוּא בָּאוּ אֲנָשִׁים מֵהֲמוֹן הָעָם אֶל הָרֹבַע (חֵלֶק הָעִיר) שֶׁל הַיְּהוּדִים לְבַקֵּשׁ שָׁם אֶת הַכֹּהֵן, בְּאָמְרָם כִּי רָאוּהוּ שָׁם עִם עַבְדּוֹ בַּיּוֹם אֶתְמוֹל. וְכַאֲשֶׁר לֹא מְצָאוּהוּ שָׁם תָּפְשׂוּ אַחַד הַיְּהוּדִים, גַּלָּב, וַיְסַחֲבֻהוּ אֶל הַפֶּחָה, הוּא שַׂר הָעִיר, וַיֹּאמְרוּ, כִּי הַגַּלָּב הַזֶּה יוֹדֵעַ אֶת אֲשֶׁר עָשׂוּ אַחֵיו הַיְּהוּדִים לַכֹּהֵן וּלְעַבְדּוֹ. בִּשְׁמֹעַ הַשַּׂר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה צִוָּה לְהַלְקוֹת אֶת הַגַּלָּב חֲמֵשׁ מֵאוֹת מַלְקוֹת וּלְעַנּוֹתוֹ בְּעִנּוּיִים קָשִׁים, עַד אֲשֶׁר יְגַלֶּה אֶת הַסּוֹד. וְהַגַּלָּב, אֲשֶׁר חָפֵץ לְהַצִּיל אֶת נַפְשׁוֹ מֵעִנּוּיִים וָמָוֶת, הֵעִיד עֵדוּת שֶׁקֶר בְּאֶחָיו, וַיֹּאמֶר, כִּי שִׁבְעָה יְהוּדִים מִנִּכְבַּדֵּי הָעֵדָה (וְגַם קָרָא אוֹתָם בְּשֵׁם) הִצִּיעוּ לְפָנָיו לַהֲרֹג אֶת הַכֹּהֵן, לְמַעַן יוּכְלוּ לָקַחַת מִדָּמוֹ לְצָרְכֵי חַג הַמַּצּוֹת הַקָּרוֹב לָבוֹא, וּבִשְׂכַר זֶה הִבְטִיחוּ לָתֵת לוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת פִּיַּסְטֶר [1]; אַךְ הוּא לֹא רָצָה לִשְׁפֹּךְ דָּם נָקִי וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מֶה הָיָה לַכֹּהֵן וּלְעַבְדּוֹ. אָז צִוָּה הַפֶּחָה לֶאֱסֹר אֶת שִׁבְעַת הַיְּהוּדִים בַּכֶּלֶא וּלְהַלְקוֹתָם וּלְעַנּוֹתָם בְּעִנּוּיִים קָשִׁים עַד אֲשֶׁר יוֹדוּ עַל פִּשְׁעָם. אֲבָל הָאֲנָשִׁים הַנְּקִיִּים הָאֵלֶּה לֹא יָכְלוּ לְהִתְוַדּוֹת עַל חֵטְא שֶׁלֹּא חָטְאוּ וַיּוֹכִיחוּ בִּרְאָיוֹת מִן הַתּוֹרָה, כִּי אָסוּר לַיְּהוּדִים לֶאֱכֹל כָּל דָּם, וְאַף כִּי דַּם אָדָם. וְהַפֶּחָה לֹא שָׂם לֵב לְדִבְרֵיהֶם וַיְצַו לְהַכְבִּיד עוֹד אֶת יִסּוּרֵיהֶם וְעִנּוּיֵיהֶם בְּאַכְזָרִיּוּת נוֹרָאָה, שֶׁלֹּא נִשְׁמְעָה עוֹד כָּמוֹהָ. אַחַר כֵּן צִוָּה הַפֶּחָה לְהָבִיא אֵלָיו אֶת הַקַּצָּבִים הָעִבְרִים עִם שְׁלֹשָׁה מֵרַבָּנֵי הָעֵדָה וַיְצַו לְהַכּוֹתָם וּלְעַנּוֹתָם עַד אֲשֶׁר רִסְּקוּ [2] אֶת אֵבְרֵיהֶם; אֲבָל גַּם הֵם מֵאֲנוּ לְהוֹדוֹת עַל חֵטְא שֶׁלֹּא חָטְאוּ. אָז הָלַךְ הַפֶּחָה לְבָתֵּי הַסֵּפֶר שֶׁל נַעֲרֵי יִשְׂרָאֵל וַיְצַו לֶאֱסֹר בַּכֶּלֶא אֶת הַיְלָדִים

[1] הַפִּיַּסְטֶר הוּא מַטְבֵּעַ תּוּרְקִית וְהוּא כְּשֵׁשׁ קָפֵּקוֹת בְּכֶסֶף רוּסִיָּה.

[2] שִׁבְּרוּ.

הקטנים ולבלתי תת לאבותיהם לבוא ולראות את פניהם, בתקותו, כי האבות הרחמנים יחמלו על נפש בניהם הרכים והתודו, כי ידיהם שפכו את דם הכהן.

ויהודי אחד בא לפני הפחה והוכיח לפניו, כי כל מושלי ארפה והאפיפיורים (ראשי האמונה הקתולית) החליטו זה כבר, כי עלילת הדם עלילת שקר היא, ועל כן אין כל ספק, כי הכהן ועבדו נרצחו בידי אנשים אשר לא מבני ישראל הם, או כי הלכו להם מן העיר, ודברי הנגלב אך דברי שקר הם, אשר בדה מלבו כדי להציל את נפשו מיסורים וענויים. אבל הפחה ענהו, כי אם הוא מאשים אנשים אחרים ברצח הזה, אות הוא, כי הוא יודע היטב מי ומי הם הרוצחים; ועל כן צוה לענותו באכזריות נוראה, עד אשר יגלה את שמם. אז ענה גם היהודי הזה בכל מיני ענויים עד אשר מת תחת ידי מעניו. והפחה הלך עם גדוד של שש מאות אנשי צבא אל רבע היהודים ויצו להרס את בתי היהודים החשודים, למען מצא את פגרי ההרוגים, וכאשר לא מצאו שם מאומה שב אל היהודים האסירים ויוסף לענותם בענויים קשים כל כך, עד כי לא יכלו עוד שאת את מכאוביהם ומרב יסוריהם נתנו תודה על חטא שלא חטאו, ויאמרו כי אמנם שפכו את דם הכהן. אז שאלם הפחה: איה הסתירו את דם הנרצחים? ויען אחד האסירים, כי הדם הושם בבקבוק ונמסר ליד משה אבועלפיה; ואבועלפיה אמר, כי שקר ענו בו, אך הפחה צוה להלקותו אלף מלקות ולענותו בענויים נוראים עד אשר נאנס להודות על שוא ולהגיד, כי בקבוק הדם שמור אתו בביתו בארגז. הפחה צוה לשאת את אבועלפיה לביתו (כי לא יכל עוד האמלל ללכת ברגליו) למען אשר יפתחו את הארגז לעיניו. אבל בארגז לא נמצא מאומה מלבד כסף. הפחה לקח לו את הכסף ויוסף לשאל איה הדם, ואבועלפיה ענהו, כי בכונה הביא את הפחה אל הארגז הזה למען אשר יקח את הכסף ויוציאהו לחפשי. אבל הפחה צוה לחדש את הענויים עד אשר לא יכל עוד שאת ויקבל עליו את דת מחמד להנצל ממכאוביו.

ואיש אחד בא אל הפחה ויאמר, כי ראה באיצטגנינות (הוזה בכוכבים) כי שבעת היהודים האסירים רצחו את הכהן וחמשה יהודים אחרים הרגו את העבד. ועל פי דברי האולת האלה הושמו בכלא שנים מחמשת היהודים הנאשמים על ידי החוזה בכוכבים והשלשה הנותרים נמלטו על נפשם.

ובעיר רודוס קרה כמקרה הזה: ביום אחד עברה השמועה בעיר, כי אבד פתאם בן אחד היונים, נער כבן עשר שנים. והיונים הוציאו דבה, כי היהודים שחטו את הנער. הקונסולים של ממלכות ארפה באו אל פחת רודוס ויבקשו מהם למסר להם את החקירה והדרישה בדבר הזה, והפחה נתן להם את חפצם. ושתי נשים יוניות באו והעידו לפני הקונסולים, כי לפני ימים אחדים ראו יהודים אחדים ההולכים מן הכפרים העירה ואחד נהג בנער יוני. הקונסולים קראו ליהודי לשמע מה בפיו, והיהודי הוכיח, כי שקר ענו בו, כי באותו היום לא יצא כלל מן הכפר, אך הקונסולים לא שמו לב לדבריו ויאסרוהו בנחשתים ויענוהו באכזריות נוראה, ובכל העת אשר ענוהו קראו מעניו אליו: „אתה גנבת את הנער היוני כדי למסרו בידי הרב; תן תודה והצלת את נפשך ממות“. וכאשר נלאה האיש לשאת את יסוריו ויתודה על שקר ויקרא בשם יהודים אחרים, אשר עשו את מעשה הרצח. ואף כי הכל ידעו שהיהודים הנאשמים לא היו בעיר רודוס בעת אשר אבד הנער היוני, בכל זאת נאסרו היהודים הנאשמים בכלא ויענום בענויים נוראים למען אשר יתנו תודה, כי מסרו את הנער לידי הרב או אל ראשי הקהלה. אבל האסירים האמללים אמרו, כי בוחרים הם למות מאשר להעיד עדות שקר באנשים נקיים, ואף אמנם שבעה מהם מתו תחת ידי מעניהם האכזרים. והפחה שם מצור על רחובות היהודים ולא נתן לאיש לצאת ולבוא, לבל ידעו היהודים מה שנעשה לאחיהם האסירים. והיונים מתגנבים אל בתי היהודים, להשליך שמה בסתר גוית חלל נוצרי או משלמני, כדי להוכיח את אשמת היהודים.

המכתבים האלה הקימו רעש גדול בלונדון, ואולם רב יתר הרעישו את הלב הטוב והרחמן, הלב המלא אהבה עזה לעמו של מונטיפיורי ורעיתו, וגדולי ישראל נאספו יחד לאספה גדולה להועץ מה לעשות לטובת אחיהם האמללים בארץ הקדם. אל האספה הזאת בא גם כרמיה, מיסד חברת כל ישראל חברים בפריז. האספה החליטה לפנות בבקשה אל ממשלת אנגליה, צרפת ואוסטריה כי תדרשנה מאת ממשלת הארץ, אשר עוררו בה את העלילה הנוראה, לעשות משפט צדק.

ומונטיפיורי עם עוד אנשים נכבדים התיצבו ביום 30 אפריל לפני הלורד פלמרסטון, שר הענינים החיצונים לממשלת אנגליה בעת ההיא, ויביעו לפניו את בקשתם בשם האמת והצדק לעמד לימין הנאשמים הנם. השר קבלם ברצון ובחבה ויבטיחם להשתדל בכל יכלתו לפני מחמד עלי פחת מצרים ולפני השלטן מושל טורקיה לשים קץ להשערוריות ברודוס ובדמשק. והשר דבר עם מונטיפיורי על אדות מסעו בארץ ישראל, ומונטיפיורי הגיד לו, כי יהודי ארצנו הקדושה חפצים מאד לעסק בעבודת האדמה.

וביום 15 יוני היתה עוד אספה גדולה של גדולי ישראל באנגליה והנאספים החליטו לבקש מאת מונטיפיורי לנסע יחד עם האדון כרמיה לאלכסנדריה ולדמשק ולהוכיח שם את צדקת הנאשמים, ומונטיפיורי קבל עליו את המשלחת הזאת ברצון.

כעבר שבעת ימים הלך מונטיפיורי עם הברון רוטשילד פעם שנית אל הלורד פלמרסטון, והשר קרא לפניהם את התלגרמות ששלח אל צירי אנגליה בטורקיה ובמצרים על אדות מעשה דמשק. בתלגרמה אל ציר אנגליה במצרים צוה השר לדרש בחזקה מאת מחמד עלי לרצות את היהודים הנזוקים ולהדף את הפקידים, אשר עשו את השערוריה בדמשק. והבטיח הלורד את מונטיפיורי לתת על ידו מכתבים אל ציר אנגליה באלכסנדריה ויצוהו להיות לעזר ולמגן למונטיפיורי בכל אשר יעשה, ולבקש מאת מחמד עלי לתת רשיון למונטיפיורי לחקר ולדרש בדבר העלילה בדמשק.

בחדש יולי יצא מונטיפיורי בשם יהודי אנגליה וכרמיה בשם יהודי צרפת לדרכם, וביום הרביעי לחדש אוגסט באה אניתם לחוף אלכסנדריה.

אז החל מונטיפיורי לעבד ולהשתדל לטובת אחיו המעונים בכל חם אהבתו לעמו. פעמים רבות בקר את מחמד עלי פחת מצרים ויבקש מלפניו לעשות את משפט אחיו האמללים. הוא דפק על פתחי צירי ממלכות ארפה אשר באלכסנדריה, ויבקשם כי יהיו לו לעזר, והם אמנם הבטיחו לו לעשות את שאלתו, אך מעצורים ומכשולים רבים עמדו לו על דרכו. הפחה הביט בעין רעה על אשר יתערבו בני ארצות אחרות בעניני ארצו פנימה, אף כי האמין בכל לב בצדקת הנאשמים. גם הקונסול הצרפתי היה להם לשטן, כי חפץ להגן על כבוד רעהו הקונסול הצרפתי בדמשק, אשר היה בעצה אחת עם הפחה שם בכל מעשי האכזריות שעשו ליהודים.

ועל כל אלה קמו מהומות ומבוכות בכל ארץ סוריה וסכסוכים גדולים פרצו בין מושל מצרים ובין ממשלות ארפה. והמצב הלך הלוך ורע, עד כי בכל יום ויום היתה קרובה המלחמה הגדולה לפרץ בארץ. מובן אפוא, כי בעת רעה כזאת לא יכל הפחה המושל במצרים לשים לב כראוי לבקשת מונטיפיורי.

ובינתים קבל מונטיפיורי מכתבים מאנשים נוצרים נכבדים שהיו אז בדמשק, ובהם הודיעוהו מכל החמס והשד, האכזריות ועשק המשפט, שעשו להנאשמים האמללים ולבני ביתם: בתיהם נשסו והחרבו, עדיי הנשים והבתולות לקחו בחזקה, הנערים הושמו במאסר ויענו ברעב, הילדים הקטנים הכו באכזריות לעיני אמותיהם למען תגלינה מקום מחבוא בעליהן וישחד רב יקח בעד הרשיון להביא צרכי אכל נפש לאסירים האמללים.

„אלה הם, אדני, אך מעט מזער ממצוקותיהם" — גמר הכותב את ספורו המעציב.

ובעלי המכתבים מעידים פה אחד, כי נקיים הם היהודים הנאשמים מעון.

והמבוכות גברו בארץ. הפחה היה טרוד בעניני המדינה ונפש מונטיפיורי מרה עליו מאד. יהודית חלתה בקדחת עזה מרב צער ודאבון נפש, גם למונטיפיורי לא היה שלום, והרופא יעצם לעזב את אלכסנדריה ולשבת זמן מה בקרבת הנילוס. אך מונטיפיורי אמר, כי לא יעזב את מקומו עד אם הצליח להציל את אחיו האמללים שבדמשק, או עד אם יהיה אנוס לעזב את אלכסנדריה מפני המלחמה אשר תפרץ בארץ. הוא חפץ לנסע בעצמו לדמשק, אך כל יודעי מצב הענינים בדמשק הזהירוהו מעשות כדבר הזה, כי בנפשו הוא. גם הפחה בעצמו אמר לו, כי בעת רעה כזאת סכנה גדולה היא לנסע לדמשק.

כה גדלה דאגת מונטיפיורי וחבריו מיום ליום. והקונסול הצרפתי הציע לשים קץ למעשה דמשק על פי התנאים האלה: הפחה יודיע גלוי לכל, כי היהודים, אשר מתו בידי מעניהם, הם הם אשר עשו את מעשה הרצח מפני נקמה פרטית, אבל תשעת היהודים האסירים עוד בפלא נקיים מכל חטא, ולכן יצאו לחפשי, ועם זה יפרסם הפחה את דעתו, כי בספרי דת ישראל אין זכר למצות שפיכת דם לחג הפסח. אך מונטיפיורי לא רצה להסכים בשום אפן לפשרה זו, אשר תחלל שם ישראל. „לעולם לא אתרצה — אמר — להסכים, כי איש יהודי רצח את נפש הנזיר טומסו ומשרתו, אפילו אם מפני נקמה או מסבה אחרת, כי אז יאמר בכל קצוי ארץ, כי אמנם אשמים היהודים בדם הנזיר השפוך."

ואחדים מחברי המשלחת נסעו להם לקאירה לראות שם את הפירמידים. „מה מאד הייתי שמח,— כותב מונטיפיורי בזכרונותיו,— ללכת עמהם בדרכם זה יחד עם רעיתי היקרה ועם הדקטור לוי, בדעתי בברור, כי מסע התענוגים הזה היה מטיב מאד למצב בריאותנו. אבל אסור לי לעזב את משמרתי אפילו שעה אחת".

ככה עמל ויגע מונטיפיורי להוציא לאור את צדקת אחיו האמללים, ועמלו לא היה לשוא, כי סוף סוף הבטיחהו הפחה לתת פקדה להוציא את הנאשמים לחפשי. אך מונטיפיורי אמר לו, כי הוא חפץ גם שיענשו עושי הרעה כרשעתם, ועל כן דרש מאת הפחה לתת לו „פירמן", לאמר: תעודה, ללכת לדמשק לחקר ולדרש את כל הליכות המשפט. הפחה ענהו, כי לא טוב עתה ללכת שמה, כי העיר נגרשה ונסערה מאד. אז אמר מונטיפיורי, כי הוא נכון לדחות את נסיעתו לזמן קצר, אבל הוא מבקש את ה„פירמן" למען אשר יוכל לנסע שמה, כאשר ישנה המצב לטובה, ויאות לו. אז בקש מונטיפיורי מאת הפחה, כי ירשה גם ליהודים שברחו לשוב לעירם ויואל הפחה לעשות גם את שאלתו זו; וגם הביע את רצונו שיכתב מונטיפיורי אל היהודים בדמשק, והוא, הפחה בעצמו ישלח את המכתב בידי הרצים אשר לו, ואז יגיע המכתב אליהם בחמשה ימים.

וביום החמשה עשר לחדש ספטמבר כתב מונטיפיורי בזכרונותיו כדברים האלה: „יהי שם יי מברך! היום הזה שם קץ לדאגותינו. היום קבלנו מכתבים מדמשק המודיעים, כי שריף פחה, הוא פחת דמשק, הוציא לחפשי את כל האסירים, לשמחתם הגדולה של יהודי דמשק וגם לשמחת כל המשלמים[1] תושבי העיר. אלפי יהודים ומקהלות מנגנים לוו את האסירים בדרכם מבית האסורים אל בית הכנסת, אשר שם הודו ליי חסדו על גאלתם ופדות נפשם. נכבדי הסוחרים המשלמים באו אל בתי הנגאלים לברכם ויביעו להם את אמונתם החזקה בצדקתם. אך הנוצרים היושבים בדמשק כעסו וירגנו[2] באהליהם על אשר הצדיק הפחה את היהודים שנואי נפשם, כאלו לא די להם בדם ארבעת היהודים האמללים שמתו בידי מעניהם האכזרים על לא עול בכפם.

בלב שמח הלך אז מונטיפיורי אל היכל הפחה ויודה לו על חסדיו, אשר עשה לבני עמו, והפחה הודיעהו, כי גם היהודים אשר ברחו מן העיר שבו עתה אליה בשלום. אז נפרד מונטיפיורי מאת הפחה בשלום.

מונטיפיורי חפץ מאד לנסע דמשקה להוציא לאור את צדקת אחיו, ולהוכיח לכל את כל השערוריות שנעשו שם בחקירת המשפט, אך הקונסול האנגלי הזהירו שנית מלכת שמה, כי כל המדינה נמצאת עתה במצב המרידה. ויען כי המבוכות והסכסוכים

---

[1] בני דת מחמד.

[2] התאוננו.

לֹא חָדְלוּ עוֹד בְּמִצְרַיִם וּבְסוּרְיָה, הֶחְלִיטוּ לָלֶכֶת לְקוֹנְסְטַנְטִינָפּוֹל בִּירַת טוּרְקִיָּה לִחְיוֹת שָׁם עַד אֲשֶׁר תִּשְׁקֹט הָאָרֶץ וְאָז יֵלְכוּ לְדַמֶּשֶׂק.

גַּם לַאֲסִירֵי רוֹדוֹס בָּאָה הַגְּאֻלָּה, כִּי הַחֲקִירָה וְהַדְּרִישָׁה, אֲשֶׁר נַעַשְׂתָה בְקוֹנְסְטַנְטִינָפּוֹל הוֹכִיחָה אֶת צִדְקָתָם, וַיְצַו הַשֻּׁלְטָן לְהוֹצִיאָם לַחָפְשִׁי.

לִפְנֵי עָזְבָם אֶת אַלֶכְּסַנְדְּרִיָּה הִצִּיעַ כְּרֵמְיָה לִפְנֵי מוֹנְטִיפְיוֹרִי לְיַסֵּד בֵּית חוֹלִים לִיהוּדֵי קָאִירָה וְהוּא, כְּרֵמְיָה, יִפְתַּח שָׁם בֵּית סֵפֶר.

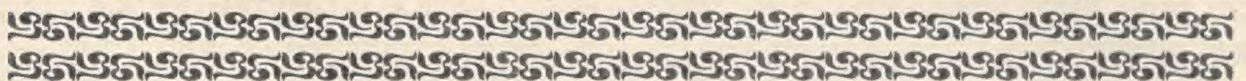
אַךְ מוֹנְטִיפְיוֹרִי לֹא מָצָא לְטוֹב לְפַזֵּר כֶּסֶף רַב בְּמִצְרָיִם. „לוּ נִדְרַשְׁתִּי לְצָרְכֵי אַרְצֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה — אָמַר,— הָיִיתִי נוֹתֵן בְּשִׂמְחָה אֶת הַכֶּסֶף הַדָּרוּשׁ גַּם לְבִנְיַן בֵּית חוֹלִים, גַּם לְבִנְיַן בֵּית סֵפֶר".

כָּכָה גָדְלָה אַהֲבָתוֹ לְעַמּוֹ וּלְאַרְצוֹ יָחַד.

בְּיוֹם 17 סֶפְּטֶמְבֶּר עָזְבוּ אֶת אַלֶכְּסַנְדְּרִיָּה וַיִּסְעוּ בָאֳנִיָּה לְקוֹנְסְטַנְטִינָפּוֹל.

(עוֹד יָבֹא).

יִגְאָל הַכַּרְמְלִי.

נְסִיעָה מְאֻחָרָה.

(סִפּוּר).

(הֶמְשֵׁךְ).

הוּא לָקַח אֶת מִכְנָסָיו וַיָּחֶל לִלְבֹּשׁ, וְאוּלָם מִמִּטָּתוֹ טֶרֶם יָרַד.

— מַהֲרָה אֲפוֹא, בְּנִי — הוֹסִיפָה בְקוֹל רַךְ: — מַהֵר וּלְבַשׁ בְּגָדֶיךָ וַאֲנִי אֵלֵךְ וְעָרַכְתִּי אֶת הַשֻּׁלְחָן.

וַתֵּצֵא מִן הַחֶדֶר. בְּעָרְכָהּ אֶת הַשֻּׁלְחָן נִזְכְּרָה, כִּי עָלֶיהָ עוֹד לָלֶכֶת הַשּׁוּקָה לִקְנוֹת דְּבַר־מָה, וַיַּעַן כִּי חָשְׁשָׁה פֶּן תִּתְמַהְמַהּ שָׁם, צִוְּתָה אֶת הַמְשָׁרֶתֶת לָתֵת לַנַּעַר אֶת אֲרֻחַת הַבֹּקֶר מַהֵר, לְבַל יְאַחֵרוּ אֶת מוֹעֵד הַנְּסִיעָה, וְאַחַר יָצְאָה מִן הַבָּיִת.

וְיַעֲקֹב הֵחֵל לִלְבֹּשׁ אֶת מִכְנָסָיו. אַךְ הַדָּבָר הַזֶּה לֹא נָעַם לוֹ בְיוֹתֵר; מַחְשְׁבוֹתָיו נִפְסְקוּ פִתְאֹם! וְלוּ מַה נָּעֲמוּ הַמַּחְשָׁבוֹת מְאֹד, מְאֹד חָפֵץ לָשׁוּב לִשְׁכַּב עוֹד הַפַּעַם, לִשְׁכַּב וְלַחֲשֹׁב אֶת מַחְשְׁבוֹתָיו הַנְּעִימוֹת. אַךְ יָרֵא הָיָה אֶת אִמּוֹ, אֶת אִחוּר הַמַּסָּע לֹא יָרֵא מְאוּמָה: אִמּוֹ מְיָרְאָה אוֹתוֹ תָּמִיד, כִּי יְאַחֵר, בְּעוֹרְרָהּ אוֹתוֹ מִשְּׁנָתוֹ, אֲבָל אִמּוֹ, אִמּוֹ...

אַךְ בְּשָׁמְעוֹ, כִּי פָתְחָה אִמּוֹ אֶת הַדֶּלֶת וַתֵּצֵא, הִשְׁלִיךְ אֶת מִכְנָסָיו אַרְצָה וַיָּשָׁב וַיִּשְׂתָּרַע עַל הַמִּטָּה לַחְשֹׁב אֶת מַחְשְׁבוֹתָיו.

הוּא סָגַר אֶת עֵינָיו וַיַּסְתֵּר עוֹד פַּעַם אֶת פָּנָיו בַּכַּר, וּתְמוּנוֹת מִתְּמוּנוֹת שׁוֹנוֹת שָׁבוּ וַתַּעֲבֹרְנָה לְנֶגֶד עֵינָיו, וְעוֹד פַּעַם רָאָה אֶת הַזְּקֵנָה וַיַּקְשֵׁב אֶת סִפּוּרֶיהָ; הוּא חָלַם בְּהָקִיץ.

וּתְמוּנוֹת מִתְּמוּנוֹת שׁוֹנוֹת עוֹבְרוֹת לִפְנֵי עֵינָיו, וְהֵן רוֹדְפוֹת אִשָּׁה אַחֲרֵי אֲחוֹתָהּ וְעוֹבְרוֹת וְנֶעֱלָמוֹת מִנֶּגֶד עֵינָיו, וְרַק תְּמוּנָה אַחַת לֹא חָלְפָה וְלֹא נֶעֶלְמָה, וְהַתְּמוּנָה הַזֹּאת הִיא תְּמוּנַת זְקֶנְתּוֹ הַטּוֹבָה. וְהוּא זוֹכֵר, כִּי עָלָיו לִנְסֹעַ וְחָפֵץ לָקוּם, אַךְ מַחְשְׁבוֹתָיו כֹּה נְעִימוֹת... הוּא חָפֵץ וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהַפְסִיקָן.

פִּתְאֹם נִפְתְּחָה הַדֶּלֶת וְהַמְשָׁרֶתֶת בָּאָה הַחַדְרָה. —

— קוּם מַהֵר, כִּי תִצְטַנֵּן הַקַּהֲוָה, וְגַם אֶת הָרַכֶּבֶת תְּאַחֵר — אָמְרָה אֵלָיו, וַתְּמַהֵר לָצֵאת מִן הַחֶדֶר, כִּי רַבָּה עָלֶיהָ הָעֲבוֹדָה בַבָּיִת.

הוּא פָּקַח אֶת עֵינָיו. מִבְּקִיעֵי הַתְּרִיסִים חָדְרוּ עַמּוּדֵי אֲבַק־אוֹר וַיַּגִּיעוּ עַד הָרִצְפָּה וְעַד הַקִּירוֹת, וְהוּא רוֹאֶה אֶת הָאָבָק וּמַבְדִּיל בֵּין גַּרְעִין אָבָק לַחֲבֵרוֹ, וּמַרְאֵה הַגַּרְעִינִים כְּמַרְאֵה יְצוּרִים קְטַנִּים לְבַנְבַּנִּים־אֲדַמְדַּמִּים, וְאוּלָם יֵשׁ אֲשֶׁר יַזְהִירוּ גַם בְּאוֹר תְּכֵלֶת. וְהוּא חָפֵץ לִסְפֹּר אֶת הַיְצוּרִים הַנֶּחְמָדִים הָאֵלֶּה, וְאוּלָם מֶרֶגַע לְרֶגַע יִטְעֶה וְשָׁכַח אֶת הַמִּסְפָּר וְשָׁב לִמְנוֹת מֵרֵאשִׁית; וְאָז יִתְנוֹעֲעוּ עֲפָרוֹת הָאָבָק וְהוּא יְבַלְבֵּל עוֹד הַפַּעַם וְשָׁב לִמְנוֹתָם. וּבֵין כֹּה וָכֹה יַחְקֹר לָדַעַת מֵאַיִן בָּאוּ הַיְצוּרִים הָרַכִּים הָאֵלֶּה.

קַוֵּי הָאוֹר הוּעֲמוּ פִתְאֹם וַיִּשְׁתַּנֶּה גַם מַרְאֵה הַיְצוּרִים, וְעוֹד הַפַּעַם יֵאוֹרוּ וְשָׁבוּ וְהוּעֲמוּ. — וְלֵב הַנַּעַר נִמְשַׁךְ אַחֲרֵי הַמַּרְאֶה הַזֶּה, וַיֵּשׁ אֲשֶׁר יֵרָאֶה לוֹ כְּמוֹ אִישׁ עוֹמֵד וּמַאֲפִיל בְּטַלִּיתוֹ [1]) עַל עַמּוּדֵי הָאוֹר הַנְּטוּיִם, וְשָׁב וְהֵרִים אוֹתָהּ וְאוֹרוּ הָעַמּוּדִים.

— מִי זֶה עוֹשֶׂה אֶת הַנִּפְלָאוֹת הָאֵלֶּה? — שׁוֹאֵל הַנַּעַר אֶת עַצְמוֹ — מַלְאָךְ אוֹ שֵׁד?

הַמְשָׁרֶתֶת הִפְסִיקָה עוֹד הַפַּעַם אֶת מַחְשְׁבוֹתָיו וַתַּהֲרֹס אֶת עַמּוּדֵי דִמְיוֹנוֹ.

— הַקַּהֲוָה כְּבָר הָיְתָה לְקֶרַח! — קָרְאָה בְקוֹל — וְהוּא שׁוֹכֵב, אֵין זֹאת, כִּי מְשֻׁגָּע הוּא הַנַּעַר...

— שֵׁד! — קָרָא הַנַּעַר בְּכַעַס, — לְכִי לַעֲזָאזֵל, וַאֲנִי אָקוּם גַּם בִּלְתֵּךְ.

---

[1]) בִּבְגָדוֹ.

הִיא קָרְבָה אֶל מִטָּתוֹ:

— מה תאמר? אֵיךְ תִּקְרָא לִי? — אָמְרָה בְּהַעֲמִידָהּ את פָּנֶיהָ כְּמִתְקַצֶּפֶת. — עוד מְעַט וְלָקַחְתִּי מִטְאַטֵא.

— גְּשִׁי הָלְאָה! — צָעַק יַעֲקֹב בְּקוֹל בֶּכִי. — אם לא תֵצְאִי מִזֶּה וְסִפַּרְתִּי לְאִמִּי...

— רְאוּ נָא — קָרְאָה הַמְשָׁרֶתֶת בְּעָקְמָהּ אֶת שְׂפָתֶיהָ: — עוד אָסוּר לְדַבֵּר אֵלָיו! בֶּן־מֶלֶךְ!

אָז הִפְנְתָה אֵלָיו אֶת עָרְפָּהּ וַתֹּאמַר: — שְׁכַב לְךָ כְּנַפְשְׁךָ שָׂבְעֶךָ. תָּבֹא נָא אִמְּךָ וְתִרְאֶה את תַּכְשִׁיטָהּ... וּבְדַבְּרָהּ סָגְרָה אֶת הַדֶּלֶת בְּרַעַשׁ וַתֵּלֶךְ.

יַעֲקֹב הִתְרוֹמֵם מְעַט וַיַּבֵּט הֵנָּה וָהֵנָּה: „בֶּן־מֶלֶךְ, — כֹּה אָמְרָה הַמְשָׁרֶתֶת, וְהוּא זוֹכֵר אֶת הַמַּעֲשֶׂה הַיָּפֶה, שֶׁסִּפְּרָה לוֹ זְקֵנָתוֹ עַל דְּבַר „בֶּן־הַמֶּלֶךְ בַּגּוֹלָה". הוּא חָפֵץ לִזְכֹּר אֶת הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה לִפְרָטָיו וְלֹא יָכֹל, כִּי כִּמְעַט שְׁכֵחָהוּ כֻּלָּהּ. וּמָה מְאֹד חָפֵץ לִשְׁמֹעַ אֶת הַמַּעֲשֶׂה הַיָּפֶה הַזֶּה מִפִּי זְקֵנָתוֹ עוד פָּעַם.

— צָרִיךְ לָקוּם וְלִנְסֹעַ! — אָמַר אֶל עַצְמוֹ, אַךְ לֹא נָע וְלֹא זָע מִמְּקוֹמוֹ.

בֵּין כֹּה וָכֹה שָׁבָה רָחֵל הַקְּטַנָּה מִן הָרְחוֹב עֲיֵפָה וִיגֵעָה וּמְבֻסָּה זֵעָה. הַיּוֹם הָיָה חַם מְאֹד וְהִיא רָצָה בְּלִי הֶרֶף עֵת רַבָּה. בְּבוֹאָהּ הַבַּיְתָה וְעוֹד לֹא סָגְרָה הַדֶּלֶת אַחֲרֶיהָ וּכְבָר שָׁאֲלָה: הֲקָם יַעֲקֹב מִשְּׁנָתוֹ? — לִבָּהּ הִגִּיד לָהּ, כִּי לֹא יִסְעוּ עוד הַיּוֹם.

— עוֹד לֹא קָם — עָנְתָה הַמְשָׁרֶתֶת — וַאֲנִי כְּבָר גָּעַרְתִּי בוֹ, אַךְ לְלֹא הוֹעִיל. גַּם הַקַּהְוָה כְּבָר הִצְטַנְּנָה וְטַעְמָהּ כְּבָר פָּג, כִּי חִמַּמְתִּיהָ זֶה עֶשֶׂר פְּעָמִים.

בְּחֵמָה עַזָּה פָּרְצָה רָחֵל הַחַדְרָה.

— וּמָה, הַעוֹד לֹא קַמְתָּ? — קָרְאָה בְּכַעַס. — תָּבֹא נָא אִמֵּנוּ אָז תִּרְאֶה, עָצֵל, אֶת אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ לְךָ.

הוּא הָיָה שָׁקוּעַ עַתָּה בְּ„בֶן־הַמֶּלֶךְ", וְהִיא הִפְסִיקָה אֶת מַחְשְׁבוֹתָיו. הוּא שָׁכַח פִּתְאֹם אֶת אֲשֶׁר הִצְלִיחַ לָשׁוּב וּלְהִזָּכֵר אַחֲרֵי עָמָל רָב, וַיִּתְקַצֵּף מְאֹד עַל הַדָּבָר הַזֶּה.

— צְאִי לָךְ מִזֶּה! — קָרָא אֵלֶיהָ בְּחֵמָה.

— הַרְאִיתֶם אֶת בֶּן־הַמֶּלֶךְ? — קָרְאָה בְּעָקְמָהּ אֶת שְׂפָתוֹתֶיהָ — הוּא מְצַוֵּנִי לָצֵאת, הֲלָךְ לְבַדְּךָ הַחֶדֶר הַזֶּה? גַּם לִי הוּא, גַּם לִי — חֵלֶק בּוֹ. גַּם מִטָּתִי עוֹמֶדֶת פֹּה. — הִיא נִשְׁעֲנָה עַל קִיר מִטָּתָהּ.

לִשְׁמֹעַ הַשֵּׁם „בֶּן־הַמֶּלֶךְ" בָּעֲרָה בוֹ חֲמָתוֹ עוֹד יוֹתֵר. הוּא קָפַץ מֵעַל מִטָּתוֹ וַיִּתְנַפֵּל עָלֶיהָ וַיָּחֶל לְהַכּוֹתָהּ, וְהִיא צָעֲקָה מָרָה. בָּרֶגַע הַהוּא שָׁבָה מַלְכָּה הַבַּיְתָה וַתָּבֹא הַחַדְרָה.

— מַה זֹּאת — קָרְאָה — עַל מַה זֶּה תִּבְכֶּה? הַעוֹד לֹא קַמְתָּ?

יַעֲקֹב הִרְפָּה מֵרָחֵל.

— הִיא — הִיא לֹא הִנִּיחָה לִי לִישֹׁן — אָמַר הוּא בִּתְלוּנָה.

— לִישֹׁן! — קָרְאָה מַלְכָּה בְּקֶצֶף — לִישֹׁן עַד חֲצוֹת הַיּוֹם! וּמָתַי נִסַּע? מָתַי תִּתְפַּלֵּל? לוּ הָיָה אָבִיךָ פֹּה כִּי אָז... אֲבָל חַכֵּה, עוֹד יַפְשִׁיטוּ אֶת עוֹרְךָ מֵעָלֶיךָ! אַיֵּה הַשּׁוֹט?...

יַעֲקֹב הֵחֵל לִבְכּוֹת וַיְמַהֵר לִלְבֹּשׁ אֶת בְּגָדָיו. מַלְכָּה יָצְאָה אֶל הַמִּטְבָּח, וְאַחֲרֵי רְגָעִים אֲחָדִים בָּא יַעֲקֹב אֶל חֲדַר הָאֹכֶל וַיָּחֶל לְהִתְפַּלֵּל.

— הַעוֹד תַּסְפִּיק לְךָ הָעֵת לְהִתְפַּלֵּל! עַתָּה הָיָה לְצַדִּיק... אֱכֹל וְאַחַר תִּתְפַּלֵּל בָּרַכֶּבֶת. הַנַּעַר יָשַׁב אֶל הַשֻּׁלְחָן וְהִיא הִגִּישָׁה לוֹ כּוֹס קַהְוָה וְתוּפִינִים מְתוּקִים. אֵינִי חָפֵץ בְּקַהְוָה זוּ — קָרָא וַיְעַוֶּה אֶת פָּנָיו — תְּנִי לִי קַהְוָה אַחֶרֶת.

— מָה, הַמְשֻׁגָּע אַתָּה? — קָרְאָה אִמּוֹ בְּקֶצֶף — בַּמֶּה לֹא טוֹבָה לְךָ הַקַּהְוָה הַזֹּאת?

— לֹא אֶשְׁתֶּה — עָנָה הַנַּעַר בִּפְנוֹתוֹ עֹרֶף אֶל אִמּוֹ, כְּדֶרֶךְ הַיְלָדִים הַמְפֻנָּקִים וְהַפְּרוּעִים — לֹא אֶשְׁתֶּה!

— אִם לֹא תִשְׁתֶּה, לֹא תִסַּע! — קָרְאָה מַלְכָּה בְּכַעַס.

— אִם כֵּן — לֹא אֶסַּע. הַאֻמְנָם תְּדַמִּי, כִּי אֶצְטַעֵר הַרְבֵּה?

הֵם הֵחֵלּוּ לָרִיב בֵּינֵיהֶם, וּבֵין כֹּה וָכֹה אֵחֲרוּ אֶת הָרַכֶּבֶת. הַנְּסִיעָה נִדְחֲתָה לְיוֹם מָחָר, אַךְ יַעֲקֹב קִבֵּל אֶת עָנְשׁוֹ, כִּי בְּבוֹא אָבִיו הֶעֱמִידָהוּ עֵת רַבָּה בַּפִּנָּה.

לְמָחֳרַת הַיּוֹם הַהוּא הָיָה אֲוִיר רַע בַּחוּץ וְלֹא יָכְלוּ לִנְסֹעַ. הָאֲוִיר הָרַע נִמְשַׁךְ כְּשָׁבוּעַ יָמִים. יַעֲקֹב הִצְטַעֵר אָמְנָם עַל אֲשֶׁר נִדְחֲתָה נְסִיעָתָם, אַךְ זֹאת הָיְתָה נֶחָמָתוֹ, כִּי יָכֹל לִשְׁכַּב בְּמִטָּתוֹ עַד חֲצוֹת הַיּוֹם וְאִישׁ לֹא הִפְרִיעוֹ, כִּי הָיוּ לוֹ הַיָּמִים יְמֵי חֹפֶשׁ מִלִּמּוּדִים. וַיְהִי שׁוֹכֵב בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר וְחוֹשֵׁב מַחֲשָׁבוֹת רַבּוֹת עַל דְּבַר הָאֹשֶׁר הָרַב הַנָּכוֹן לוֹ בְּבֵית זְקֵנָתוֹ, גַּם עַל דְּבַר הַיְצוּרִים הַמְּוּאָרִים חָשַׁב הַרְבֵּה, וְעַל דְּבַר הַמַּלְאָכִים, הָעֲנָקִים וְהַשֵּׁדִים אֲשֶׁר יְשַׁעַשְׁעוּ אֶת הַיְלָדִים וַאֲשֶׁר לִפְעָמִים יַעֲשׂוּ לָהֶם רָעוֹת. גַּם אֶת מַעֲשֵׂה „בֶּן־הַמֶּלֶךְ" זָכַר, וּבְעֶרֶב אֶחָד בְּלֶכְתּוֹ לִישֹׁן אָמַר אֶל אֲחוֹתוֹ:

— הֲרוֹצָה אַתְּ, רָחֵל, כִּי אֲסַפֵּר לָךְ מַעֲשֶׂה יָפֶה?

— סַפֵּר, עָנְתָה, — אֲבָל כִּי יִהְיֶה הַמַּעֲשֶׂה יָפֶה מְאֹד... יָפֶה מִכָּל הַמַּעֲשִׂיּוֹת.

— כֵּן, כֵּן, — אָמַר, — אָנֹכִי אֲסַפֵּר לָךְ מַעֲשֶׂה בְּבֶן־מֶלֶךְ, מַעֲשֶׂה יָפֶה מְאֹד שֶׁשָּׁמַעְתִּי מִפִּי זְקֵנָתֵנוּ.

— אִם כֵּן — אָמְרָה וּפָנֶיהָ נָהָרוּ. — אִם כֵּן, בְּוַדַּאי יִהְיֶה יָפֶה, סַפֵּר נָא לִי.

הוּא הֵחֵל לְסַפֵּר:

(עוֹד יָבֹא).

יַעֲקֹב רַבִּינוֹבִיץ.

הכלב

מאת

קרפנטיה.

הקרה גדולה מאד; השלג מכסה את פני האדמה, כל העצים עוטים מעטה לבן, ומחטי קרח תלוים ויורדים בצדי הגגות.

עבר היום ויהי לילה; והאח מבערת בבית הקטן של יצחק הפחמי [1]) העומד במבוא היער ועצים סובבים אותו מכל עבר; ושני ילדים קטנים יושבים על יד האח, ומחממים את ידיהם הקטנות האדמות מקרה.

ובבית אין אור אחר מבלעדי אור האח. הרוח מתפרץ הביתה דרך סדקי הדלת, אך הלהבה מברקת ומאירה ומחממת, וגרי העץ הרטבים משמיעים קול בהשרפם.

ועל יד המפתן רובץ כלב גדול וראשו בין כפותיו. האם טוה [2]) לאור הלהבה את חוטי הצמר הכתם, ואבי הבית עודנו ביער אצל צבורי הפחם הגבוהים.

וקול יליל נשמע מן היער.

—אמי, השומעת את? — אמרה הילדה הקטנה בקול נמוך.

— כן, שומעת אנכי, הלא המה הזאבים המשחרים לטרף המילילים ביער.

והכלב הזקן זקף את אזניו מבלי נוע, ותלונה יצאה מגרונו.

— הס, הס, „טלוא“! — קראה האם.

וידם הכלב ויושט את ראשו ללקק [3]) את הילדים בחבה.

ו„טלוא“ זקן מאד, שערותיו, אשר היו שחורות לפנים, היו אפורות כעת. הוא היה מתון ומישב בשעה שהשתעשעו בו הילדים, אבל נורא היה מראהו בצאתו למלחמה על כל חיות טרף, בשניו הארכות והחדות ובצורונו [4]) המלא שני ברזל!

[1]) מוכר פחמים. [2]) עושה חוטים.

[3]) ללחך. [4]) הקשר אשר על צוארו.

הלבנה תאיר ארץ, והזאבים אוהבים לטיל [1]) לאור הלבנה; קול שאגתם הולך וקרב לאט לאט. הכלב הזקן עומד על רגליו, הנה הוא מתקרב אל פתח הבית וממשמש בכפו את סדקי הדלת, כאלו יריח דבר־מה, ותלונה חרישית יוצאה מגרונו. האם עזבה את מלאכתה, והיא עצובת רוח.

— אבא לא בא עוד — אמרה הקטנה — ומי יודע אם לא טרפו אותו הזאבים?

— לאבינו יש אקדח [2]) — ענה הנער הגדול, — גם כלבנו „איל־הברזל“ אתו; ועתה אני חפץ ללכת לראות אם הוא בא.

לא! לא! אל תלך! — קראה האם.

— אמי! — צעקה פתאם הילדה הקטנה — ראי נא, ראי!

ותור באצבעה על החלון הקטן. מאחורי הזכוכית המעששנה נראה ראש גדול ושחור, והוא מביט בעינים מבריקות...

— אהה! אל אלהים! זאב ערב!!

האם רועדת, הילדים בוכים ומתכנסים בחיק אמם.

וקול שאגה נשמע פתאם מאחורי הבית, והקול קול חמשה או ששה זאבים טורפי טרף, אשר נסו לטפס ולעלות על גג הבית הנמוך, ויגררו את הדלת בכפותיהם בחזקה, וגם נסו להכניס את ראשיהם דרך הסדק, אשר בתחתית הדלת.

וטלוא הזקן נבח בזעם ויעמד מאחרי הדלת אשר אמרו הזאבים לשבר. האם אחזה קרדם בידה.. וככה עבר כחצי שעה.

אך סוף סוף נשמע קול צרוד של נביחה עונה אחרי הזאבים השואגים, הוא קול „איל־הברזל“ ברוצו לפני יצחק אדניו השב הביתה.

[1]) לשוט. [2]) רובה־קטן — רעוואלווער.

וְ„אֵיל־הַבַּרְזֶל” הִתְנַפֵּל עַל הַזְּאֵבִים אוֹיְבָיו, וַיְשַׁכֵּם בְּשִׁנָּיו הַחַדּוֹת וַיְפִזְּרֵם לְכָל רוּחַ. הַזְּאֵבִים נִסּוּ לַעֲמֹד נֶגְדּוֹ וְגַם פְּצָעוּהוּ פְּצָעִים אֲנוּשִׁים אֲחָדִים, אַךְ הַפֶּחָמִי מִהֵר לְעֶזְרַת כַּלְבּוֹ הַנֶּאֱמָן הַשּׁוֹמֵר תָּמִיד לְרֹאשׁוֹ, וּבָרוֹבֶה אֲשֶׁר בְּיָדוֹ יָרָה שְׁתֵּי יְרִיּוֹת עַל רָאשֵׁי הַזְּאֵבִים וַיִּקְרָא: פַּנּוּ דֶרֶךְ! פַּנּוּ דֶרֶךְ!!

וַיְמַהֵר אֶל מְעוֹנוֹ, וַיַּשְׁלֵךְ אֶת רוֹבֵהוּ אַרְצָה, וַיֹּאחַז בְּקַרְדֹּם אֲשֶׁר בְּיַד אִשְׁתּוֹ לַעֲצֹר בְּעַד הַזְּאֵבִים מִבּוֹא אֶל בֵּית מִשְׁכָּנוֹ.

וַיְהִי אַךְ פָּתַח יִצְחָק אֶת דַּלְתוֹת הַבַּיִת, וְהִנֵּה „טְלוּא” קָפַץ הַחוּצָה וַיִּתְנַפֵּל בְּקֶצֶף גָּדוֹל עַל הַחַיּוֹת הַטּוֹרְפוֹת, אֲשֶׁר עָמְדוּ כֻּלָּן יַחַד בְּמַעֲרָכָה נֶגֶד רֵעֵהוּ אַמִּיץ הַלֵּב, וּשְׁנֵיהֶם נִקְמוּ בָהֶן אֶת נִקְמָתָם: אַרְבָּעָה זְאֵבִים נָפְלוּ מֵתִים עַל פְּנֵי הַשֶּׁלֶג, וְהַנּוֹתָרִים נָסוּ וַיִּמָּלֵטוּ.

וְ„אֵיל הַבַּרְזֶל” שָׁב עָיֵף וְיָגֵעַ, מָלֵא שִׂמְחָה וּמְגֹאָל בְּדָם מֵהַפְּצָעִים אֲשֶׁר נִפְצַע אֶל בֵּית אֲדֹנָיו וַיִּשְׁכַּב לְרַגְלָיו. אַךְ „טְלוּא הַזָּקֵן” לֹא זָכָה לִרְאוֹת בְּנִצְחוֹנוֹ, כִּי חִנְּקוּהוּ הַזְּאֵבִים בְּעֶבְרָתָם הַקָּשָׁה.

— כֶּלֶב אֻמְלָל! קָרְאוּ כָּל הַיְלָדִים כְּאֶחָד.

— אִם כֵּן אֵפוֹא, אֱמֶת הַדָּבָר, כִּי יֵשׁ זְאֵבִים!—קָרְאָה שׁוּלַמִּית, אֲשֶׁר שָׁמְעָה אֶת הַסִּפּוּר הַזֶּה.

— אָכֵן אֱמֶת הַדָּבָר,— עָנָה נַעֲמָן,— רַק אַל נָא תִּירָאִי, כִּי רַק בִּיעָרִים הֵם נִמְצָאִים. הִנֵּה אָנֹכִי לֹא רְאִיתִים מֵעוֹדִי, אֲבָל הָרוֹעֶה אֲשֶׁר לָנוּ כְּבָר רָאָה אוֹתָם פְּעָמִים רַבּוֹת, וְעַל כֵּן יִקַּח לוֹ תָּמִיד אֶת כַּלְבּוֹ הַהוֹלֵךְ אַחֲרָיו אֶל הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר יִרְעֶה שָׁם אֶת הַצֹּאן, לְמַעַן אֲשֶׁר יִשְׁמֹר עַל הָעִזִּים וְעַל הַכְּבָשִׂים.

— לְפָנִים — אָמְרָה הָאֵם — רַבּוּ הַזְּאֵבִים מֵאֲשֶׁר בְּיָמֵינוּ אֵלֶּה; וּבִימֵי־הַחֹרֶף, בְּגָבְרוֹ עֲלֵיהֶם הָרָעָב, שִׁחֲרוּ לַטֶּרֶף סָבִיב לִנְאוֹת־הַשָּׂדֶה הַבּוֹדְדִים, וְלִפְעָמִים בָּאוּ גַּם עַד הַכְּפָרִים, וְגַם עַד רְחוֹבוֹת הָעִיר בָּאוּ, אֲבָל עַתָּה אֵינָם מְצוּיִם כָּל כָּךְ. בְּכָל זֹאת יֶשְׁנָם עוֹד זְאֵבִים, כַּאֲשֶׁר יֵשׁ גַּם שׁוּעָלִים וְאַרְנָבוֹת וְכָל חַיְתוֹ טֶרֶף; וְלוּלֵא הָיוּ לָנוּ כְּלָבִים טוֹבִים לִשְׁמִירָה, כִּי אָז לֹא רַק חַיּוֹת רָעוֹת בָּאוּ לִטְרֹף אֶת בְּהֵמוֹתֵינוּ, כִּי גַּם שׁוֹדְדֵי לַיִל גָּנְבוּ אֶת כְּלֵי מַחֲרַשְׁתֵּנוּ, וְאֶת הַקָּצִיר אֲשֶׁר עָלֵינוּ לַעֲזֹב עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, מֵחֶסְרוֹן מַמְּגֻרוֹת [1]) לְאָצְרוֹ בָהֶן.

וְלוּא הָיוּ הַצֹּאן וְהַבָּקָר שְׁמוּרִים תָּמִיד בָּרְפָתִים, כִּי אָז יָכֹל כֶּלֶב הַבַּיִת לְהָגֵן גַּם עֲלֵיהֶם, אֲבָל בִּהְיוֹתָם יוֹצְאִים הַשָּׂדֶה לִרְעוֹת, עַל הָרוֹעֶה לָקַחַת לוֹ כֶּלֶב אַחֵר, אֲשֶׁר בְּשֵׁם „כֶּלֶב־הָרוֹעִים” יִקָּרֵא. הַכֶּלֶב הַזֶּה מְנַהֵל אֶת־הַצֹּאן דֶּרֶךְ שְׂדוֹת הַמִּרְעֶה, וְעוֹצֵר בְּעַד מִלֶּכֶת לִרְעוֹת בִּשְׂדֵה אַחֵר; אֶת הַנִּדָּחוֹת הוּא מֵשִׁיב, וְעַל הַנֶּחְשָׁלוֹת יִתֵּן בְּקוֹלוֹ וּתְמַהֵרְנָה לְהַדְבִּיק אֶת אֲחְיוֹתֵיהֶן. רוֹעֶה אֶחָד לֹא יַסְפִּיק לִשְׁמֹר עַל כָּל צֹאנוֹ בְּלִי עֶזְרַת כַּלְבּוֹ, וּמַה גַּם בָּאֲרָצוֹת אֲשֶׁר בָּהֶן לֹא

[1]) מְקוֹם אוֹצַר הַתְּבוּאָה.

יָבִיאוּ הָרוֹעִים אֶת הַצֹּאן אֶל מִכְלְאוֹתֵיהֶן [1]) כָּל יְמֵי־הַקַּיִץ, וְנִשְׁאֲרוּ יוֹמָם וָלַיְלָה בַּשָּׂדֶה. הִנֵּה יַעֲקֹב יוֹדֵעַ זֹאת הֵיטֵב, כִּי יָשַׁב בְּאֶרֶץ שְׁוֵיצְיָה יָמִים רַבִּים. אֱמָר נָא יַעֲקֹב, אֵיכָכָה יוּכְלוּ לִשְׁמֹר אֶת הַצֹּאן בַּלַּיְלָה מִבַּלְעֲדֵי עֶזְרַת הַכְּלָבִים ?!

— הוֹ! זֶה אִי־אֶפְשָׁר.

— וְאַתֶּם הֲלֹא תָבִינוּ, כִּי יֵשׁ אֲשֶׁר הָרוֹעֶה חָפֵץ לִישׁוֹן אוֹ לָנוּחַ; בָּעֵת הַהִיא יַעֲמֹד הַכֶּלֶב בִּמְקוֹמוֹ לִשְׁמֹר עַל הַצֹּאן. וּמִלְּבַד זֹאת, מַה יִּהְיֶה גּוֹרָלוֹ שֶׁל הָרוֹעֶה, אִם יִהְיֶה אָנוּס לָשֶׁבֶת תָּמִיד לְבַדּוֹ ? הֲלֹא יִהְיֶה אִישׁ אֻמְלָל בַּחַיִּים. כֵּן, בָּנַי, אֵין אָדָם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן לְבָדָד, מִבְּלִי הֱיוֹת לוֹ אוֹהֵב וָרֵעַ; וְהָיָה אֵפוֹא הַכֶּלֶב לָרוֹעֶה לֹא רַק שׁוֹמֵר לְרֹאשׁוֹ וּמְשָׁרְתוֹ, כִּי אִם גַּם אוֹהֲבוֹ וַעֲמִיתוֹ, אֲשֶׁר יָבִין אֶת חֶפְצוֹ וְהִתְרַפֵּק [2]) עָלָיו, אִתּוֹ יְדַבֵּר, וְאִתּוֹ יִצְחַק וְיִשְׁתַּעֲשַׁע.

אֲנִי יָדַעְתִּי רוֹעֶה אֶחָד, אֲשֶׁר קִבֵּל שָׂכָר קָטֹן בַּעֲבוֹדָתוֹ, וְגַם הָיָה מְעֻנֶּה תַּחַת יְדֵי אֲדֹנָיו הַקָּשֶׁה, וּבְכָל זֹאת לֹא עָזַב אֶת בֵּית אֲדֹנָיו, יַעַן כִּי לֹא יָכֹל לְהִפָּרֵד מִכַּלְבּוֹ אֲשֶׁר הָיָה כָּל שַׁעֲשׁוּעָיו וְתַנְחוּמוֹתָיו.

אָמְנָם בִּמְקוֹמֵנוּ לֹא יַרְחִיק הָרוֹעֶה לָלֶכֶת עִם צֹאנוֹ, וְשׁוֹב יָשׁוּב מִדֵּי עֶרֶב בָּעֶרֶב אֶל נָוֵהוּ, בְּעָבְרוֹ דֶּרֶךְ הַכְּפָר. אֲבָל בַּאֲרָצוֹת, שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן הָרִים גְּבֹהִים, כְּאֶרֶץ שְׁוֵיצְיָה, לְמָשָׁל, שָׁם יוֹצְאִים הָרוֹעִים עִם עֶדְרֵי צֹאנָם בִּימֵי הָאָבִיב וְלֹא יָשׁוּבוּ עַד עֲבֹר חֳדָשִׁים מִסְפָּר.

בֶּהָרִים הָאֵלֶּה יֵשׁ מְקוֹמוֹת מִרְעֶה הַמְכֻסִּים שֶׁלֶג וָקֶרַח כָּל יְמוֹת הַחֹרֶף, וּכְבוֹא הָאָבִיב יִמַּס הַשֶּׁלֶג וְנִרְאָה הָעֵשֶׂב הַיָּרוֹק וְהָרַעֲנָן. וְהָרוֹעִים אֲשֶׁר בְּשֵׁם „בּוֹקְרִים” יִקָּרְאוּ, יַעַן כִּי מְגַדְּלִים הֵם אֶת הַבָּקָר, יִסְעוּ מִמְּקוֹמָם בְּרֵאשִׁית יְמֵי הָאָבִיב, וְלֹא יָשׁוּבוּ עַד הַחֹרֶף. הֵם מְקִימִים לָהֶם בִּקְתּוֹת [3]) עַל יַד שְׂדוֹת הַמִּרְעֶה וְשָׁם יֵשְׁבוּ; וְיֵשׁ אֲשֶׁר יִשְׁתַּתְּפוּ אַרְבָּעָה אוֹ חֲמִשָּׁה רוֹעִים יַחַד, וְהֵכִינוּ גְּבִינָה מֵחֲלֵב הַבְּהֵמוֹת וְעָזְרוּ אִישׁ אֶת אָחִיו, וְחוּץ מִזֶּה לֹא יִרְאוּ צוּרַת אָדָם כָּל יְמֵי שִׁבְתָּם שָׁם. וְעַתָּה צְאוּ וַחֲשֹׁבוּ, בָּנַי, כַּמָּה הָיוּ הָרוֹעִים הָאֵלֶּה אֻמְלָלִים, לוּלֵא הָלְכוּ כַּלְבֵיהֶם הַחֲזָקִים וְהַטּוֹבִים אִתָּם, לְהַנְחוֹת אֶת הַבְּהֵמוֹת בִּמְקוֹמוֹת מִרְעֶה קָשִׁים כָּאֵלֶּה, וְלַעֲזֹר עַל יָדָם לְהַצִּילָן מִשִּׁנֵּי הַדֹּב וְהַזְּאֵב, אוֹ מִכָּל צָרָה אַחֶרֶת.

— הַאִם יֵשׁ סַכָּנָה לָלֶכֶת בֶּהָרִים הָאֵלֶּה ?

— בְּלִי סָפֵק, בָּנַי, וְלִפְעָמִים הַסַּכָּנָה גְּדוֹלָה מְאֹד, וּבִפְרָט לַנּוֹסְעִים, אֲשֶׁר עוֹד לֹא הֻסְכְּנוּ בָהֶם. הַאִם לֹא שְׁמַעְתֶּם אֶת שֵׁמַע כַּלְבֵּי הַר סֶנְבֶּרְנַרְד ?

— כֵּן!

— לֹא!

— לֹא, גַּם אֲנִי לֹא שָׁמַעְתִּי.

— אִם כֵּן הִנְנִי לְסַפֵּר לָכֶם עַל אוֹרוֹתָם:

[1]) גִּדְרַת צֹאן. [2]) דָּבַק בּוֹ, מִתְחַבֵּב. [3]) בָּתִּים קְטַנִּים.

ההר הזה הוא אחד מהררי־האלף הגבהים, ועל פי הרב צריכים הנוסעים בהרים ההם לעבר דרך ההר הזה. במקומות אחדים המעבר נוח וקל; אבל יש מקומות מסכנים מאד. יש, למשל, מסלה צרה ומשפעת[1], השלג והקרח יסבו אותה מכל עברים, הנוסעים עיפים ובכל זאת עליהם ללכת וללכת בלי הרף מפחד הקר פן יגבר פתאם והיו בכל רע. אמנם מורי דרך הולכים לפניהם לנחותם הדרך המסכנה הזאת; אבל לפעמים יכסה האד את הארץ עד כי אי אפשר להם לראות גם במרחק של עשרה צעדים, ואז הסכנה גדולה פן יאבדו דרכם. ויש אשר ירד השלג בתעף ולא יוכלו ללכת הלאה, ובנתים יבוא הלילה — ואז הוי ואבוי אם יאמרו הנוסעים לעמד רגע לנוח, כי ינמנמו מהר וקפאו בקר — הישן בשלג לא יקיץ עוד! ויש אשר יתעו בדרך, ואז... גם אז אי אפשר לשוב ולמצא אותם.

— אהה יי אלהים!

— אבל, בני, יש אנשים טובי לב המקריבים עצמם לטובת הכלל; והאנשים האלה הקימו בית־אורחים על ראש ההר להגן על הנוסעים ולבוא לעזרתם. אמנם קשים ומרים הם החיים במקום ששם המלא שלג עולמים כמקום הזה, אבל האנשים היושבים שם הסכינו לחיים כאלה. הנוסעים העיפים, אשר זכו להגיע אל בית האורחים, יקבלו בשמחה רבה. אבל אלה אשר תעו בדרך מסבת האד ביום והחשך בלילה, אלה אשר קפאו בקר ובשלג, אלה אשר אפסו כחותיהם מעמל בחצי הדרך, ואינם יכולים להגיע עד ראש ההר — את אלה דרוש לחפש זמן רב; ולמצא נוסעים כאלה יכולים רק הכלבים! ובעלי בית־האורחים מגדלים להם מין כלבים השוכנים בהרים, והם חזקים ואמיצי לב מאד, אשר יהיו להם לישועה לעת הצרך.

בעת סכנה יעזבו כלבי הר סנברנרד את מקומם והלכו לנוע במסלות הצרות, למצא בהן את עקבות הנוסעים הקבורים בשלג ובהרגישם בנופת איש, יחטטו[1] בצפרניהם ויסירו את שכבות השלג מעליה, ונבחו בקול גדול, וקראו לעזרה. והכלבים עצמם נושאים על צוארם סל מלא אכל נפש ומשקים חריפים להחיות בהם את נפש האמללים הנקפאים. הלא תראו, בני, איככה השתתפו האדם והכלב, זה בתבונתו, וזה בהרגשתו, ושניהם יחד בהקריבם עצמם לטובת הכלל. אכן זה הוא מפעל נפלא בימינו בין מפעלי החסד והחמלה, אשר על פני האדמה.

— ואיככה זה, אמי, ילמדו את הכלבים לעשות כזאת?

— דעו לכם, בני — ענתה האם — כי גם לחיות יש שכל ותבונה במדה ידועה, ובמתינות יוכל האדם ללמדן לדעת

[1] כפופה ויורדת.

[1] יחפרו.

כלבי ההר סנברנרד.

כלבי „הארץ החדשה".

דברים רבים, ובפרט את הכלבים, אשר להם יש הרגשה מיוחדת המקרבת אותם לבני האדם ומעוררת אותם לחוש לעזרתם.

— ועתה המכיר אתה, בני, את הכלבים אשר בשם „כלבי הארץ החדשה" יקראו על שם מקום מוצאם?

— כן, מכיר אנכי אותם, הלא המה הכלבים הגדולים אשר שערותיהם מסלסלות [1], ראשם גדול, עיניהם יפות, וכל מראה גופם נחמד מאד; הלא כן?

— כן, בני, אולם היודע אתה גם כן שהכלבים האלה יודעים לשחות במים?

— כן, גם זאת ידעתי, וגם מיטיבים המה לשחות.

— ובראות אחד הכלבים האלה, כי נפל איש המימה ומהר והתנפל אחריו להוציאו, גם יצליח כמעט תמיד להציל את הטובע; ולא פעם ושתים יסכן גם את נפשו.

— הו, מה טוב היה להעמיד כלבים כאלה על חפי הים!

—כן, בני; אמנם יש ערים, אשר יש בהן כלבים כאלה. בלונדון, בירת אנגליה, ימצא על חוף התמזה [2] מחנה כלבים הנקראים בשם „כלבי ישע", ובראש המחנה הילך כלב מכלבי הארץ החדשה, והכלבים האלה יצילו טובעים רבים ממות.

[1] נעקרייזעלט. [2] שם נהר.

ואת שמע ארץ סיביריה שמעתם, בני? —לא! הבה ואגידה לכם; הארץ הזאת רחבת ידים היא, והקרה שם נוראה; השלג מכסה אותה כתשעה חדשים בשנה, ועל כן מעט מאד מספר תושביה, ובכל זאת יש אשר יהיה על הנוסעים לעבור בה, וללכת ברגלי אי אפשר, כי הסכנה גדולה מפני הזאבים והדבים הרבים הנמצאים בה, ולרכב על סוס גם כן אי אפשר כי רגלי הסוסים תטבענה בשלג עד הברכים, וגם מרעה ותבן אין שם להאבילם.

— ואיככה אפוא יעברו שם הנוסעים?

— הם הולכים בעגלות בלי אופנים, אשר יקראו להן „עגלות-סחיבה", על כי נסחבות הן בלכתן, והעגלות האלה רתומות [1]... הידעתם למה? מצאו!

— לכלבים?

— כן, כן! לכלבי ארץ סיביריה; אף תחת סוס אחד או שנים, דרושים עשרה כלבים לכל עגלה.

— ואיככה ינהלו את הכלבים? האם ישימו בפיהם מתג ורסן?

— לא, בני; כי אוסרים אותם זה אצל זה, וביד העגלון מקל צרה, אבל כמעט שלא ישתמש בו לעולם, רק בקולו ינהל אותם.

האם ממהרים הכלבים ללכת?

(עוד יבא).

תרגום י. מיוחס.

[1] קשורות.

שתי בכיות.

(בדיחה).

פעם אחת סעדו על שלחן נשיא אמריקה אחדים מראשי שבטי ההודים. ולשלחן הנשיא, שהיה ערוך בכל מאכלי תאוה, ישבו עוד אורחים חשובים מהלבנים, ויאכלו וישתו יחד. ההודים, שרעבתנים גדולים הם מטבעם, התפלאו על המטעמים הטובים, שלא ראו כמוהם גם בחלום, ויאכלום בכל פה; אך מבלי דעת במה יבחרו, התבוננו אל הלבנים ויבחרו במאכלים אשר בחרו להם המה. והודי צעיר אחד ראה על השלחן כלי בדלח קטן ויפה, והלבנים הוציאו ממנו בכף קטנה איזה מאכל לח וישימו להם איש איש על צלחתו. המאכל הזה — אמר ההודי בלבו — הוא בודאי המאכל היקר והמשבח בכל המאכלים על כן יקחו ממנו אך מעט. הבה, אטעם ממנו גם אני; וכן עשה, כי שלח את ידו ויקח מכלי הבדלח מלא כף גדולה ויבלע בנשימה אחת.

בכלי הזה היה חרדל חריף מאד, כאשר אהבו בני אמריקה. אבל ההודי הצעיר הבליג (התגבר) על כאבו ויעמד את פניו שלא יכירו בו המסבים, רק עיניו זלגו דמעות.

והודי זקן ישב על ידו וכנראה התאוה גם הוא למאכל תאוה זה, ובראותו את הדמעות על עיניו שאלהו:

— מה אתה בוכה, בני?

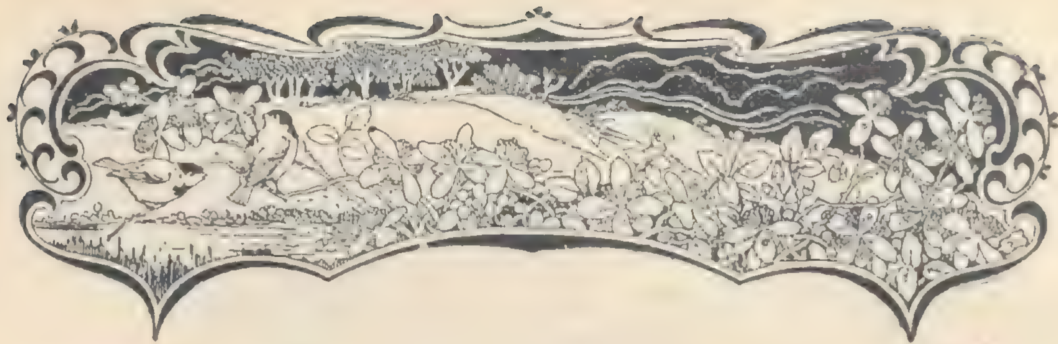
— זכרתי את אבי האמלל שטבע בשנה שעברה בנהר בעצם היום הזה.

אז שלח גם ההודי הזקן את ידו ויקח לו מלא כף גדולה חרדל ויבלעהו וברגע זלגו גם עיניו דמעות.

— ועל מה זה בוכה אתה, אבי?

— על אשר לא טבעת גם אתה עם אביך יחד.

ו. פ. ס.

ההצלה.

(מעשיה).

האם נתנה לדוד מדי שבוע בשבוע אגורות אחדות להוצאותיו, והוא הניח את כספו בתבת כסף קטנה ויפה, להיות לו למשמרת; באמרו, כי כאשר יקבץ על־יד שני שקלים, יקנה לו צעצוע יקר ויפה, ולא הוציא מעודו כסף לספריות כמנהג ילדים קטנים רבים.

ודוד התאוה מאד לקנות לו חנות קטנה ומאזנים, כי אהב מאד לשחק ב„שחוק החנונים“, ומה מאד יתענג, בבוא אליו אחד מרעיו לבקרו, והוא ישקל על כף המאזנים את הסחורה אשר בחנותו.

שבעות רבים עברו ודוד מוסיף לקבץ כסף; וכאשר ירב הכסף בתבתו, כן תגדל גם תשוקתו לרכש לו את הצעצועים האהובים לו. כאשר ראה דוד, כי כבר יש לו די כסף לשלם במחיר חנות ומאזנים, בקש מאמו, כי תואיל ללכת אתו השוקה, לקנות את החפצים האלה.

ואמו נאותה ללכת אתו, וילבשו את בגדיהם היפים וילכו יחדו השוקה. ודוד לא חדל מדבר בלכתו על אדות החנות הקטנה ועל אדות המאזנים, ויהי שמח מאד, עד כי השתוממה אמו לשמחתו הרבה. פתאם חדל מפטפט ויעמד אצל בית קטן, ויבט אל חלונותיו השפלים.

— מה לך, דוד, כי עמדת פה? — שאלה אותו אמו.

— הה, אמי! — קרא דוד — ראי נא את האיש העני והחור ההוא, השוכב שם בחדר על מטתו. הבה נבאה הביתה ונתן מעט כסף לאמלל הזה!

אמו נאותה כרגע לחפצו, ויבאו יחדו אל בית החולה. כאשר ראה החולה את דוד ואת אמו באים אליו הביתה, חפץ להתחזק ולשבת על מטתו, אך כחותיו רפו מאד, ולא יכל להרים ראשו.

— הרגע־נא, איש טוב — קרא דוד — ושכב במנוחה על משכבך, כי חולה אתה מאד! —

— אמנם כן, — ענה האיש — אבל לו היו לי סמי־מרפא ומאכלים טובים, כי עתה נרפאתי מהרה מחליי.

— ומדוע אין לך כל אלה? — שאלהו דוד.

— יען כי עני אני, ילד יקר — ענה החולה — ואין לי כסף.

— אם כן — אמר דוד — אוכל אני לעזרך מעט. אמנם חפצתי לקנות לי חנות קטנה ומאזנים, אבל.... דוד לא כלה את דברו, ויוצא את כיסו הקטן, וינער מתוכו את כל הכסף הנמצא בו על מטת האיש החולה. וגם האם נתנה עוד מעט כסף לעני.

ובכן נכזבה תקות דוד הנעימה, לראות בחדרו את החנות הקטנה ואת מאזניה; אך הוא היה הפעם מאשר במעשהו זה יותר מאשר לו קנה לו את הצעצועים, כי ראה את פני החולה, כי נהרו מגיל.

מן העת ההיא עברו כשלשה ירחים; ויהי היום ודוד שחק עם אחדים מרעיו על שפת היאר ולא נזהרו הילדים במשחקם, כי קרבו אל המים מאד ויהדפו איש את רעהו, ודוד אשר עמד אצל המים נהדף פתאם ויפל המימה. הילדים צעקו בקול מר, ויתאספו שם אנשים רבים, אבל איש מהם לא נועז לרדת המימה להציל את דוד ממצולות.

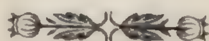
פתאם יצא איש אחד מתוך הנאספים, וירד באמץ־לב המימה וירם את הנער הטובע בעמל רב מעל למים, כי התעלף הנער וכמעט שטבע. והאיש העלה את דוד אל החוף בשלום, ועד מהרה השיב את רוח הנער אל קרבו. כאשר פקח דוד את עיניו, ראה את מצילו — והנה הוא האיש אשר נתן לו לפנים את מעט כספו הקבוץ להקימהו מחליו.

— אהה, דוד הקטן והאמלל! — קרא האיש, — מה מרה היתה נפש אמך לו טבעת! האמנם לא נחמת על אשר הקרבת בעד שלומי את החנות הקטנה בעת חליי?

— לא! — ענה דוד — אני לא נחמתי גם בטרם הצלת את נפשי ממות. ועל חסדך זה אודך מקרב לבי. ועתה לך נא אתי אל ביתנו ויודוך גם הורי כמוני.

אבל האיש לא חפץ ללכת אתו ויפרד דוד ממנו. וכל ימי חייו לא שכח דוד, כי הצדקה הצילה אותו ממות, ולא חדל מחשך כספו, לעשות בו תמיד אך טוב וחסד. —

תרגום שלמה ברמן.

יַם הַמַּרְאָה (שפיגעל-מעער) בְּקַלִיפוֹרְנִיָה.

ידיעות שונות

דרך מדבר סהרה. — הנוסע הידוע ברון קרבץ מבלגיה עבר הוא ושנים מרעיו במרכבה המהלכת מעצמה דרך המדבר הגדול והנורא, אשר בלבב אפריקה, הוא מדבר סהרה. המרכבה התהלכה לה באפן היותר טוב; האופנים הרחבים התגלגלו בלי מעצור על פני ים החול הלוהט. והנוסעים באו בעתם אל אחד מנאות המדבר, מקום מעינות מפכים מים חיים ותמרים רעננים מניעים את כפותיהם לכל רוח. הערביאים, יושבי הנוה, הביטו אל הנוסעים הנפלאים ואל מרכבתם הנפלאה בתמהון ופחד גדול, ביחוד היו הגברים כמכים בשממון; אך נפש הנשים שבה מהר למנוחתה ותבאנה בדברים עם אחד הנוסעים שידע לדבר בלשון ערב.

והמרכבה המהלכת עשתה את כל הדרך הגדולה בהליכה ובחזרה ולא נתקלקלה במאומה.

גזע עץ־ענק. — קרוב לעיר קלורס גרובה, אשר בקליפורניה (מערבה של אמריקה הצפונית), נמצא גזע עץ אחד והוא רחב כל כך, עד שאחד מבעלי האחוות שם ערך עליו ביום חתנתו נשף מחולות, ושלשים ושנים זוג ושבעה עשר מנגנים ישבו עליו ברוחה. הגזע הזה גבהו שבע רגל וקטרו ארבעים וחמש רגל.

העץ שהתנשא לפנים על הגזע הזה היה גבהו כארבע מאות רגל.

ים־המלח. — אחד המלמדים האנגלים שנסע זה לא כבר לחור את ארץ ישראל, אומר שים המלח, או, כמו שקוראים אותו, ים המות, יעלם בקרב הימים מן הארץ. מי הים הזה הולכים הלוך ומעוט, עד כי בעת היאת רחבו אך כשלשה עשר קילומטר ועמקו שלשה מטרים.

מי ים־המלח מתנדפים [1]) מהר מאד באויר וכל גדותיו מכסים במלח; וערמות המלח האלה עומדות במקומות, שלפנים שטפו שם מי הים.

בלבב ים־המלח מתרוממים סלעים רבים המרכבים מאבני־מלח. ויען, כי המים הולכים ומתנדפים ומתיבשים ונרפכים למלח, יש לשער, כי כל הים ייבש והיה מקומו מדבר שממה, שאדמתו תהיה מרכבת ממלח ואספלט (מין זפת).

גשם משנה. — זה לא כבר קמה באנגליה רוח סערה ותשא על כנפיה מן השדות אשר בסביבות משסטר ערמות גדולות של שחת [2]) יבשה ותבא העירה. והנה מן השמים נשפך פתאם על העיר גשם של שחת; כל הרחובות כסו פתאם בשחת לשמחת הסוסים, אשר, למרות מכות השוט, לא זזו ממקומם בחפצם לטעם את המן, אשר נפל להם מן השמים. גגות הבתים נראו כאלו הם עשויים משחת, ובגנות היה כל כך הרבה שחת עד שאפשר היה לאסף ממנה ערמות שלמות.

השמוש בקהוה. — בני ארפה שותים עתה את הקהוה, אך בראשונה כאשר נתגלה אכלוהו ולא שתוהו. ובאוגנדה (חבל ארץ בחלק המזרחי של אפריקה התיכונית ושיך לאנגליה) אוכלים אותה גם עתה. באי סומטרה (אחד האיים הנודדים אשר בים הדו תחת הקו המשוה) משתמשים בקליפת החתולים של הקהוה, אשר לא תטעם לחך בן ארפה. המשקה המוכן מן הקלפה הזאת פועל להשקיט את העצבים (נערוועז) אם מערבים בו חלב, ולהפך, אם ישתהו בלי חלב הוא פועל להתרגשות העצבים. בכוש, היא אביסיניה אשר באפריקה, מבשלים את גרעיני הקהוה בקלפת חתוליו ואוכלים אותם בחמאה וממלח במלח. וכן משתמשים בקהוה גם במצרים, וביחוד אנשי הצבא בלכתם בדרך רחוקה. יושבי תימן מיבשים את הקלפה ומכינים ממנה משקה אשר ישתו אותו כשהוא רותח והוא פועל עליהם לשמח את רוחם.

מצבת זכרון לקוף. — בעיר גרנבל אשר בצרפת, העמידו בימים האחרונים מצבת זכרון על קבר אחד הקופים ממשפחת שמפניה; והמצבה הוקמה בנדבות בני העיר, אשר נתנו לתכלית זו נדבות גדולות. את הקוף הזה הביא אחד התירים לגרנבל לפני תשע שנים, ובמשך העת הזאת קנה לו הקוף אהבת כל בני העיר. הוא היה מתהלך תמיד ברחובות העיר, והיה בא בלי מפריע כמעט אל כל בית ובית. כל מוכרי ירקות ופרות נתנו לו תמיד לאכל את מיני הירקות והפרות האהובים לו ביותר. כי „שרל" הטוב, כאשר קראו לו כלם, היה חביב לכל התושבים. לפני חמש שנים הציל „שרל" ממות את אחד הילדים שנפל לבאר מים, ויוסיפו עוד אהב אותו.

שרל היה לבוש תמיד כאחד הפועלים, ומדי ערב בערב היה הולך אל אחד מבתי הקהוה, ויושב לו שעות רצופות במנוחה, והאזין לשיחות הפועלים בשום לב. כל ילדי גרנבל אהבו את „שרל" מאד, וכאשר חלה פתאם וימת, בכו כל הילדים לידידם היקר, אשר הלך ואיננו. ראש העיר קרא לנדבות להציב מצבה על קברו, וכל יושבי העיר נענו לו ויתנדבו נדבות הגונות שעלו לסך הגון. ובימים האלה הציבו את המצבה העשויה ברונזה על קברו.

כלב יודע קרא. — הלורד אבבירי הודיע באחד העתונים האנגלים איך שהצליח ללמד את כלבו „פון" לקרא.

בראשונה לקח שני גליונות ניר, ועל אחד מהם כתב את המלה „אכול" ועל השני לא כתב מאומה; אחר כן הניח את הגליון הראשון על צלחת שיש בה לחם ובשר, ואת הגליון השני הניח על צלחת ריקה. כה עשה ימים מספר. כעבר עשרה ימים ידע כבר הכלב להבחין בין שני הגליונות ולבחור את הטוב לו.

---

[1]) עולים באד, פערדונסטען *испаряются*. [2]) היי, *сѣно*.

אז עשה את הנסיון הזה באפן אחר; כי כתב על גליון אחד „אכל" ועל השני „שתה", והניח את האחד על צלחת מלאה מאכלים ואת השני על צלחת מלאה מים, והכלב התרגל מעט מעט להבחין בין המלה אשר על הגליון הזה ובין המלה אשר על השני. ככה הוסיף לשנות את המלים והכלב הוסיף „להשתלם" בקריאה, עד כי במשך הימים הביא לו הכלב תמיד את הגליון, שהיה כתוב עליו מה שהוא חפץ.

אסון תירים. — בחמשה עשר לחדש אוגסט קרה אסון על „ההר הלבן", אשר יקראו לו „מנבלן" (ההר הענק היותר גבה בשורת הרי האלפים הגבהים, אשר בדרום ארפה. גבהו ארבעה עשר אלף, שמונה מאות ושמונה רגל. רב ההרים האלה מכסים תמיד בשלג). וזה הדבר:

שני תירים צרפתים וסבל אחד יצאו מעיר שמוני לעלות על ההר הזה, ומורה־דרך אחד הלך לפניהם. כנראה, רצליחו התירים לעלות על ראש ההר הענק הזה. אך בדרך שובם קמה סופת שלג גדולה לשטן על דרכם. כל הלילה תעו ויאבדו דרך. כוף סוף היו אנוסים לנוח מעט, כי היו עיפים ויגעים מאד ולא יכלו לנוע ממקומם.

ומורה הדרך עם הסבל התחזקו ללכת הלאה, בתקותם כי יצליחו לבוא אל אחד מבתי המלון והחישו עזרה לתירים. אך שניהם תעו מן הדרך ויפלו בתהום עמק, אשר כסהו השלג הרב מעיניהם ויאבדו. ושני התירים קפאו בקר.

ביום המחרת, כאשר קמה סופת השלג לדממה, שלחו מעיר שמוני אנשים לחפש את התירים האובדים. ואך אחרי עמל רב נמצאו שלשה גופים מתים. הרביעי לא נצל, כנראה, גם הוא כמית, אך גופו לא נמצא עד היום.

הסוחר הקטן. [*]

שובב הקטן, בנו של פוטיאל, חנוני המוכר סחורתו בהקפה ובתשלומים לשעורין (מעט, מעט), חטא לאביו הקפדן ויחרץ פוטיאל להלקותו עשרים וחמש מלקות, ותכף נגש לעשות בו את המשפט החרוץ.

— אבא, אבא! — קרא הנאשם הקטן — אנא שלם לי את חובך זה לשעורין במשך חדש ימים.

שאלה.

האב בן ארבעים שנה, והבן בן שמונה שנים, מתי יזקן האב שתי פעמים יותר מחיי בנו; או בעוד כמה שנים יהיה לבן החצי משנות אביו? —

ד. קלצקי.

פתגמים.

האיש אומר [1] וד' גומר.

לא ישביע זהב ביום רעב.

הבגד לא יפאר את הלב.

יוסף טורין.

[1] — חושב.

בחרף אולדה,
וימי אך ירח;
כענף אפקדה,
בעלה ופרח;
כסילים אלמדה,
ואיסרם בעברה,
וחמוד אחמדה,
לחיי החברה;
ובין המושכים בשבט הסופרים משכני,
ועתה, נער נחמד, הגידה: מי־אני?

חיים צבי זבלודובסקי.

לקוראי ה„עולם קטן" היקרים!

מפעל טוב ונחוץ מאד נוסד פה בירושלם לפני ירחים אחדים, והוא „בית חנוך עורים" לעברים. מטרתו היא: לחנך את נערי בני ישראל אשר אבדו את מאור עיניהם וללמדם תורה ומלאכה, כל נער ונער לפי כשרונו, למען יוכלו למצא פרנסתם מפעל כפיהם הם ולא יצטרכו להשען על מתנת אחרים. ועד כלות זמן למודם יתנו להם אכילה, שתיה והלבשה מבית החנוך הזה. ואלה הם למודיהם: תנ"ך ודברי ימי עמנו, הדבור העברי ודיני ישראל „וכתב־העורים". ומהמלאכות ילמדו: מקלעות כסאות, סלים, מגבעות ומחצלאות של קש. ולמען תסור מהם העצבת השוכנת עליהם תמיד, ילמדום גם לנגן בכנור ובחליל, ועוד דברים נחוצים כאלה.

והנני אומר חן חן למיסדים ומרים נדבתי חצי פרנק ל„בית חנוך העורים" לטובת האמללים הקטנים.

ירושלם, זלמן חיים נתנזון.

לחברינו היקרים קוראי את ה„עולם קטן"!

בני עשר ואחת עשרה שנה אנחנו היום, והננו לומדים עתה בחדר מתקן „עברית בעברית", אשר נפתח פה זה לא כבר, ואנחנו לומדים בחשק גדול, והננו יודעים כבר לדבר ולכתב כמעט את כל אשר עולה על לבנו. כבר גמרנו בעברית את הנביאים הראשונים וגם החלונו ללמד נביאים אחרונים, ואנחנו מבינים לבאר בתנ"ך הכל בעברית. והננו מתענגים בקראנו ב„עולם הקטן", כי יש הרבה ילדים המדברים עברית כמונו.

ויטבסק,

שמואל מנרנוט, בן אחת עשרה שנה.
ועלין עטינגן, בן עשר שנים.
משה קצנלנבוגן, בן אחת עשרה שנה.
שלמה ברדובסקי, בן תשע שנים.

חברי וחברותי היקרים!

שמחתי מאד על החדשה שבאה ב„עולם קטן" חוברת נ"ז על דבר בית־הספר החדש העתיד להוסד בארץ ישראל על ידי מר ישראל בלקינד, כי מורנו ספר לנו את תולדותיו של האיש המהלל הזה שהוא יליד עירנו „לגויסק". בחוברת נ"נ שאלה מרת חנה גולדברג מוילנה: „איה נמצא בתורה מקרא אשר חמשת מלותיו הראשונות מתחילות באות „א"?" והנה אנכי מצאתי את המקרא הזה בשירת „אז ישיר" (בשלח): „אמר אויב ארדף אשיג אחלק..."

רעכם
לגויסק, זלמן יוסף הדם
בן י"ב שנה.

לקוראי ה„עולם־קטן"!

אנו מודיעים לחנה גלדברג, כי המקרא אשר חמש מלותיו הראשונות מתחילות באות „א" ימצא בספר שמות ט"ו ט' והוא: אמר אויב ארדף אשיג אחלק. לומדים אנחנו מלבד תנ"ך וגמרא גם תורת שפתנו ודברי ימי עמנו עפ"י ספרי מ. נרוובסקי.

בהודע לנו גורל התלמידים העניים אשר ביפו נדבנו 20 קאפ ואנחנו שולחים אותם יחד עם המכתב אל המערכת.

סויטילובקה. ברוך לורים וחבריו.

לקוראי ה„עולם קטן"!

זה שלש שנים שאני לומד עברית, ועתה אני לומד ספר „פרקי תלמוד" וקורא ספורים מקורות חיי חכמינו בספר הזה. מכל הספורים מצא חן בעיני הספור על דבר בתו של ר' עקיבה, כי מהספור הזה נוכחתי מה גדולה היא הצדקה, כי היא תצילנו מכל פגע ואסון. והנה תכן הספור הזה:

לרבי עקיבה היתה בת, ויאמרו לו החווים בכוכבים, כי כאשר תבא בתו אל חדר החפה תמות. ויהי בהגיע יום כלולותיה, ותקח את מחטה ותתקעהו בקיר ומחץ המחט את עיני הנחש אשר היה שם, ויהי בערב בהוציאה את המחט וימשך הנחש אחר המחט. וישאלה רבי עקיבה אביה: מה עשית בתי כי נצלת? ותגד לו: אתמול בא עני וידפק על הדלת ויבקש נדבה. וכל אנשי הבית היו טרודים בהכנת הארוחה ולא שמו אליו לב ואקח את ארוחתי ואתן לו. אז אמר רבי עקיבה: צדקה עשית, בת, על כן נצלת ממות.

הספור הזה העיר גם בי את החפץ לעשות צדקה, ובקראי את מכתב משה נורדון על דבר הילדים העניים בארץ ישראל, שלחתי בעדם נדבה ע"י מערכת „תושיה" חמש עשרה קפיקה.

זלמן שפיר
מריופול, על הים האזובי, בן עשר שנים.

נדבות.

בעד האוצר הלאומי נדבו: רפאל הרשקופף (ורשה) 1,50 קאפ.; משה לימון (רוזני) 10 ק'. (הנדבה נדבקה על המכתב במרקאות הפונד־הלאמי);

חיים גולומשטוק (מוהליב) 25 ק'; קיילה הורביץ (סלויטה) 20 ק'; נחמיה חככין וחבריו 30 ק'; אברהם ולדנברג (ויטומיר, ביום מלאת לו שבע שנים) 2 רו"כ; שמחה רנזן (ילץ) 1,50 רובל; נתן פינקל (ולברום) 15 ק'; סוניה ואיטה סמוליר (קורוסטישוב) 48 ק'; חיים רבינוביץ (וויניץ) 50 ק'; זליגזון י. (רצקי) 15 ק'.

בעד בית הספר של ישראל בלקינד נדבה: חנה גולדברג (וילנה) 3 רו"כ.

בעד בית הספר ביפו נדבו: משה נרפמן (ויטומיר) 15 ק'; דוד גלזר (ברזובקה) 25 ק'; פנה בביצקי (פריצי) 28 ק'.

המו"ל: הוצאת „תושיה" בורשה.
העורכים: א. ל. בן־אביגדור וש. ל. גרדון.
כתבת ה„עולם הקטן":
КНИГОИЗДАТЕЛЬСТВО „ТУШІЯ", ВАРШАВА.
Verlag „TUSCHIJAH", Warschau.

הוצאות חדשות של „תושיה".

1) **אלפא ביתא מצוירת בצבעים** (עפ״י השטה הטבעית) עם 24 ציורים יפים ואותיות הכתיבה.

בצד כל אות יש ציור יפה בצבעים הנקרא בשם המתחיל באות זו, ושם הציור מתחת, נדפסת על טבלה גדולה להדביק אל הקיר בבה״ס.

מחירה 20 קאפ׳, ע״פ 22 קאפ׳.

מדבקת על ניר עב — מחירה 30 קאפ׳, ע״פ 36 קאפ׳.

2) **אלפא ביתא מצוירת בצבעים** (כנ״ל) **מטולטלת,** ערוכה **בקוביות.**

כל אות עם ציורה מרכבים מחלקים קטנים מדבקים על גזרי ניר עב קטנים (קוביות), שעל הילדים לחבר אותם בעצמם, כּכדי שתצא האות הדרושה עם הציור השייך לה — ערוכה בתבת־ניר יפה — ובתוכה לוחות־לדוגמא ערוכות לזה. נועדה ללמוד ולשעשועים בבית ובבית־הספר.

מחירה 75 קאפ׳, ע״פ 85 קאפ׳.

3) **אלפא ביתא מטולטלת,** ערוכה **בקוביות.**

אותיותיה מדבקות על גזרי עץ קטנים מרבעים (קוביות) מכל שׁשׁת עבריהם ומכילה בארבעים ושמונת קוביותיה הרבה אלפא־ביתות עם נקודות מיוחדות, להרכיב מהן מלות ומאמרים — ערוכה בתבת ניר. נועדה ללמוד ולשעשועים בבית ובבית־ספר.

מחירה 50 קאפ׳, ע״פ 80 קאפ׳.

4) **אלפא ביתא מצוירת בצבעים** (ע״פ השטה הטבעית), עם 82 ציורים יפים.

האותיות גדולות מאד, נדפסות בצבעים שונים ובתוך כל אות באים ציורים בצבעים מתאימים להם, הנקראים בשמות המתחילים באות זו, וכתחת לכל אות שמות הציורים שבתוכה, — נדפסת על טבלא גדולה להדביק אל הקיר בבה״ס.

מחירה 25 קאפ׳, ע״פ 80 קאפ׳.

מדבקת על ניר עב — מחירה 35 קאפ׳, ע״פ 43 קאפ׳.

5) **אלפא ביתא מצוירת בצבעים** (כנ״ל) במחברת קטנה ונאה, שבכל עמוד אות אחת עם ציורה ושמות הציורים מתחת האות, והעלים מדבקים על ניר עב.

מכורכת במעטפה ציורית (בצבעים) יפה, מדבקת על ניר עב. נועדה ללמוד ולשעשועים בבית ובבית־הספר.

מחירו 5 קאפ׳, ע״פ 60 קאפ׳.

6) **אלפא ביתא מצוירת בצבעים** (כנ״ל) **מטולטלת,** ערוכה **בקוביות.**

האותיות עם ציוריהן מדבקים עם קוביות של ניר־עב גדולות ויפות מכל ששת עבריהן, ערוכה בתבת ניר גדולה ויפה עם ציור נאה בצבעים ממעל. נועדה ללמוד ולשעשועים בבית ובבית־הספר.

מחירה 1 רובל, ע״פ 1,20 רובל.

Издательство „Тушія", Варшава.

Verlag „Tuschijah", Warschau

בע״פ: נובוליפקי 7 מ:ון 9.

הוצאת „תושיה".

תמונות וציורים

א) **אגרות גלויות עבריות** (פאסט־אנזיכטסקארטען) עם ציורים, ביבליים הסתוריים, מחיי בני ישראל בהוה, טפוסים עברים ממפלגות שונות ומארצות שונות ותמונות אנשי השם, מעשי ידי טובי הציירים.

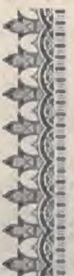
יצאה עד עתה הסריה הראשונה, המכילה ל״ו אגרות מצוירות: א) שטל: דבורה; ב) ברוק־ליס: רות; ג) ה. ורנא: יהודית והולופרנס; ד) ש. לנדל: יהודית; ד) ע. בנדמן: על נהרות בבל; ו—ח) א. מ. ליליען: כה ויפי; שיר השירים; שמשון הגבור; ט—י) ל. אורי: נדחי ישראל; הנענועים לארץ אבות; יא—יב) מ. גוטליב: שילק ויסכה; יהודים מתפללים; יג—יד) י. קויפמן: סוד המסחר; האב מורה את בנו פרק בחכמת החשבון; טו) י. יזרעלס: בן העם העתיק; טז) ק. צבי: חשפקו; יז) ה. לפינסקי: הרוכל; יח) נ. זיכל: עלמה עבריה; יט—כ) י. פרטלים: עבריה מטנגר; עבריה מטיטואן; כא) א. נוסיג: היהודי הנצחי; כב) א. מרקוביץ: המלמד; כג) בידא: לפני הכתל המערבי; כד) ש. הירשנברג: ישיבה; כה) טרנקבסקי: חתונה יהודית; כו) סטריאבסקי: תשליך; כז) ברוך שפינוזה; כח) בנימין דיזרעלי (לורד ביקונספילד); כט) ה. גראטץ וי. מ. יאסט; ל) יוסף יזרעלס; לא) לסר אורי; לב) יהודים מהרי קוקז; לג) יהודי תימני; לד) יהודים מארץ תימן; לה) יהודי תימני; לו) עלם עברי מבוכארא.

מחיר כל אגרת 5 ק׳ בלי משלוח. הקונה כל הסריה בפעם אחת ישיגה חפשי מפאר׳. המשלוח לאגרת אחת או לארבע: 2 קאפ׳.

Издательство „Тушія", Варшава.

Verlag „Tuschijah", Warschau

בע״פ: נובוליפקי 7, מעון 9.

Herausgeber u. Eigenthümer: Verlag „Tuschijah". Verantwortlicher Redacteur: S. M. Laser. Druck von Josef Fischer in Krakau